

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Merkez Bankası**

Bülten

Ocak 1989

No. 6

ÖNSÖZ

Bültenin bu sayısında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri, Ülke Ekonomisi, Merkez Bankasının Dönem Hesapları ve Genel Banka İstatistikleri şeklinde her üç ayda bir ele alınan alışılmış konuların yanı sıra bankacılık kesimine yararlı olacak bazı yasal metinlere de yer verilmiştir.

Para ve Kambiyo İşleri Yasası, K.K.T.C. Bankalar Yasası ve K.K.T.C. Merkez Bankası yasasının, en son şekilleriyle ve tam metin halinde Bültenin ilk sayısına dahil edildikleri hatırlardadır.

Bu defa Para ve Kambiyo İşleri Yasası altında çıkarılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nün en son şeklini ve sözü edilen tüzüğün 64. maddesi altında sermaye hareketlerinin düzenlenmesine yönelik olarak 12 Aralık 1988 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararını tam metin halinde okuyucularımızın bilgilerine arz ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. Bölüm	
K.K.T.C.'de Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri	3 - 25
II. Bölüm	
Ekonomik Gelişmeler	27 - 52
1. Üretim, İstihdam ve Fiyatlar	28
a) Üretim artışı ve kaynakların kullanımı	28
b) İstihdam	33
c) Fiyat hareketleri ve ücretler	35
2. Mali ve Parasal Gelişmeler	38
a) Mali Gelişmeler	38
b) Parasal Gelişmeler	43
3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi	44
a) Ticaret ve Pazarlama	44
b) Ödemeler Dengesi	50
III. Bölüm	
Merkez Bankasının Üç Aylık Hesapları	53 - 58
Bilânço	54
Kâr ve Zarar Hesabı	55
Hesaplar Hakkında Açıklamalar	56
IV. Bölüm	
Bankacılık İstatistikleri	59 - 66
V. Bölüm	
Para, Kambiyo ve Bankacılık Mevzuatı	67 - 88
1. Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü	68
2. Sermaye Hareketleri ile ilgili olarak Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nün 64. maddesi altında Bakanlar Kurulunca alınan karar	84
VI. Bölüm	
Tabloların Listesi	89 - 91

I. Bölüm

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankaların K.K.T.C.'de yerleşik kişilere belirli koşullara tabi olmak kaydıyla döviz kredisi verebilmesi Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü altında imkân dahiline getirilmiştir. Tüzüğün 8(8) maddesi, döviz kredilerinin türü, vadesi ve alım şartlarının Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir tebliğle düzenlenmesini öngörmektedir. Sözü edilen tebliğ 13 Ocak 1989 tarih ve 4 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olup tam metni aşağıdadır:

22/1987 sayılı Yasa ile Değiştirilmiş şekliyle
38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası
altında çıkarılan Para ve Kambiyo İşleri
Tüzüğü'nün 8. Maddesi Altında Tebliğ.

Ekonomi ve Maliye Bakanı, Değiştirilmiş şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası ve bu Yasa altında yapılan ve 2 Kasım, 1987 tarihli Resmi Gazete'nin Ek III'ünde 603 sayılı Amme Enstrümanı olarak yayınlanan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nün 8 (8) fıkrasının kendisine verdiği yetkiyi kullanarak işbu Tebliğ ile aşağıdaki hususları tesbit eder.

1. Yetkili Bankalar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki yerleşik kişilere Döviz kredisi verebilirler.

2. Bankalar, Döviz olarak açılacak krediler ile yapılacak istikrazların aynı döviz cinsinden faizleriyle birlikte bankaya geri dönüşünü sağlayacak tedbirleri alırlar ve bu işlemlerden doğacak muhtemel ihtilâflardan sorumludurlar.

3. Bankalarca döviz olarak açılacak kredilerin vadesi azami 1 yıl olacaktır.

4. Bankalar, Döviz Kredilerinde ihracata yönelik yatırım yapacak kişilere öncelik hakkı tanırırlar. bu şekilde açılacak kredilerin faizleriyle birlikte aynı cins dövizle geri ödemesi mutlaka ihracat ve döviz kazandırıcı işlemlerle sağlanan dövizlerle yapılması gerekir ve bunun için de yapılacak ihracatın bedelinin bankalarına getirilmesi yönünde gerekli teminatı alırlar.

5. Bankalarca verilecek döviz kredileri nedeniyle Tapu ve Kadastro Dairesince yapılacak ipotek işlemlerinde tahsili gerekli her türlü harç v.s. ilgili döviz cinsinden tahsil edilir.

6. Bankalarca açılacak Döviz kredilerinin ödenmemesi ve ipotek edilecek taşınmaz malların satışı halinde, Tapu ve Kadastro Dairesince ilgili Bankaya geri ödeme, ilgili döviz cinsinden yapılır.

7. İşbu Tebliğ amaçları bakımından "ilgili döviz cinsi" bankaca kredi olarak verilen döviz cinsini anlatır.

8. Bu Tebliğ, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

Bankamıza ulaşan bilgilere göre 30 Kasım 1988 tarihi itibarıyla Kıbrıs Ticaret Bankası Ltd., Kıbrıs Kredi Bankası Ltd. ve Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd. tarafından verilen toplam döviz kredileri, sterling türünden £1,253,319, ABD doları türünden \$ 570,013 ve DM türünden DM 425727 olup bunlar ABD doları bazında 3,127,716 dolara baliğ olmuştur.

35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasında belirtilen çerçevede bankalar tarafından getirilen kısa vadeli senet ve vesikaları

reeskonta kabul ederek veya kamu kurum ve kuruluşlarına Hazine Kefaleti karşılığında avans vermek suretiyle, piyasaya para sürme ve bankalara kaynak sağlama görevleri Bankamızca sürdürülmüştür. Yasanın 36. maddesi altında Merkez Bankası tarafından miktarı cari yıl bütçe ödenekleri toplamının %5'ini geçmemek üzere Hazineye Kısa vadeli avans hesabı açılması karşılık 30 Eylül 1988 tarihi itibarıyla 3,500 milyon ₺ miktarında olan Hazine Kısa Vadeli Hesabı Aralık 1988'de Hazine Cari Hesabına mahsub edilmek suretiyle kapatılmıştır.

30 Eylül 1988 tarihi itibarıyla avans ve reeskont işlemleri Tablo 1'de avans ve reeskont işlemlerinden doğan borç bakiyelerinin 31.12.86, 31.12.87 ve 31.12.88 tarihleri itibarıyla karşılaştırılması ise Tablo 2'de gösterilmiştir. Küçük Esnaf ve Sanatkâr senetleri ile imalatçı-ihracatçı senetlerinin reeskontunda gelişme gözlenmektedir.

7 Ekim 1988 tarihli K.K.T.C. Merkez Bankası Yönetim Kurulu Kararı ile Devlet Plânlama Örgütü ve Turizm Bakanlığının onaylayacağı Turizm kredilerinin de azami yıllık %35 faizle kontrollü krediler kapsamına alınmasıyla bu konudaki reeskont işlemlerinin artması beklenmektedir.

Tablo 1

30 Eylül 1988 itibariyle Avans ve Reeskont İşlemleri

		Milyon ₺		
<u>Kredi Türü</u>	<u>Borçlu</u>	<u>Borç Bakiyesi</u>	<u>Senet Adedi</u>	<u>Senet Toplamı</u>
Hazine kefaletini haiz avans	K.T. Sanayi İşletmeleri Holding Ltd.	896.2	2	650.0
" "	K.M.S. Cypfruvex İşl. Ltd.	2.000.0	8	2000.0
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	134.8	4	220.0
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	4.220.5	2	5000.0
" "	Devlet Üretim Çiftlikleri	81.5	2	91.5
" "	T.C.M. Konsolide Fonu İnkişaf Sandığı	802.5	1	400.0
		<u>8.135.5</u>	<u>19</u>	<u>8361.5</u>
Hazineye Kısa Vadeli Avans	Hazine Cari Hesabı	<u>3.500.0</u>	-	<u>3500.0</u>
Küçük Esnaf ve Sanatkâr Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>991.9</u>	<u>901</u>	<u>992.2</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	43.0	4	43.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	40.0	3	40.0
" "	Türk Bankası Ltd.	59.0	4	59.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	15.0	1	15.0
		<u>157.0</u>	<u>12</u>	<u>157.0</u>
İhracat Senetleri	K. Ticaret Bankası Ltd.	8.6	1	8.6
" "	Türk Bankası Ltd.	181.5	16	181.5
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	10.4	1	10.4
		<u>200.5</u>	<u>18</u>	<u>200.5</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	170.0	11	170.0
" "	Türk Bankası Ltd.	50.0	3	50.0
		<u>220.0</u>	<u>14</u>	<u>220.0</u>
Tarım Senetleri	K.T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	153.7	67	153.7
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	10.0	3	10.0
		<u>163.7</u>	<u>70</u>	<u>163.7</u>
İmalatçı-İhracatçı Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	40.0	1	40.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	325.0	12	325.0
" "	Türk Bankası Ltd.	50.0	3	50.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	115.0	4	115.0
" "	Asbank Ltd.	8.0	1	8.0
" "	Türkiye İş Bankası A.Ş.	100.0	3	100.0
		<u>638.0</u>	<u>24</u>	<u>638.0</u>
	Genel Toplam	<u>14.006.6</u>	<u>1058</u>	<u>14.232.9</u>

Tablo 2

**Avans ve Reeskont Borç Bakiyelerinin 31 Aralık 1986,
31 Aralık 1987 ve 31 Aralık 1988 İtibariyle Karşılaştırması**

<u>Kredi Türü</u>	<u>Borçlu</u>	Milyon ₺		
		<u>31 Aralık 1986</u>	<u>31 Aralık 1987</u>	<u>31 Aralık 1988</u>
Hazine Kefaletini	K.T.Sanayi İşletmeleri			
Haiz Avans	Holding Ltd.	643.0	896.2	1421.9
" "	K.M.S. Cypfruvex İşl. Ltd.	1012.9	1023.6	3354.4
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	106.5	125.8	208.4
" "	Süt Endüstrisi Kurumu	13.7	-	-
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	3479.8	4824.9	6279.0
" "	Devlet Üretme Çiftlikleri	79.8	181.6	-
" "	T.C.M. Konsolide Fonu			
	İnkişaf Sandığı	575.4	802.5	-
		<u>5911.1</u>	<u>7854.6</u>	<u>11263.7</u>
Hazineye Kısa				
Vadeli Avans	Hazine Cari Hesabı	<u>3500.0</u>	<u>3500.0</u>	<u>-</u>
Küçük Esnaf ve				
Sanatkâr Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>362.6</u>	<u>641.4</u>	<u>1265.9</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	52.1	24.1	99.5
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	129.5	93.9	45.7
" "	Türk Bankası Ltd.	77.1	34.8	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	104.1	116.8	35.3
" "	T.C. Ziraat Bankası	56.4	-	-
" "	K.Türk Koop. Merkez			
" "	Bankası Ltd.	17.3	-	-
" "	Asbank Ltd.	-	9.5	-
		<u>436.5</u>	<u>279.1</u>	<u>180.5</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	70.5	65.5	35.6
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	15.7	27.6	-
" "	Türk Bankası Ltd.	41.7	72.6	116.8
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	42.5	32.4	-
		<u>170.4</u>	<u>198.1</u>	<u>152.4</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	96.8	117.0	319.6
" "	Türk Bankası Ltd.	64.6	35.8	64.9
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	31.4	25.9	-
" "	Asbank Ltd.	10.1	11.3	-
		<u>202.9</u>	<u>190.0</u>	<u>384.5</u>
Tarım Senetleri	K.T. Koop Merkez			
" "	Bankası Ltd.	94.1	120.7	131.4
" "	T.C. Ziraat Bankası	8.6	159.6	-
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	-	-	21.4
		<u>102.7</u>	<u>280.3</u>	<u>152.8</u>

Özel Avanslar	K.M.S. Cypfruvex İşl. Ltd.	<u>16.8</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
İmalâtçı-İhracatı Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	-	-	10.2
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	-	-	502.7
" "	Türk Bankası Ltd.	-	-	82.3
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	-	-	84.0
" "	Türkiye İş Bankası A.Ş.	-	-	101.2
" "	Asbank Ltd.	-	-	9.9
		<u>-</u>	<u>-</u>	<u>790.3</u>
Turizm Senetleri	K. Ticaret Bankası Ltd.	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>316.3</u>
	Genel Toplam	<u>10703.0</u>	<u>12943.5</u>	<u>14506.4</u>

K.K.T.C. Merkez Bankası çeşitli yabancı bankalarla muhabirlik ilişkileri içinde olup en son National Westminster Bank PLC nezdinde döviz hesabı açılmıştır.

Bu suretle,

Midland Bank PLC International Division, Londra

Commerzbank AG Londra

Commerzbank AG Frankfurt

American Express Bank Ltd. Londra

Bank of Credit and Commerce International S.A., Londra

National Westminster Bank PLC, Londra

bankaları ile döviz, T.C. Merkez Bankası ile hem döviz hem de Türk Lirası hesapları yürütülmektedir.

Döviz rezervlerimiz Bankaların resmi kurdan tuttıkları dövizlerle bankalar kurundan tuttıkları dövizlerden oluşmaktadır. K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar sınıflandırmasına göre Ocak-Aralık 1988 ayları itibariyle devletin kur hesabında tutulan dövizler Tablo 3'te gösterilmiştir. Bundan görüleceği üzere sözü edilen süre zarfında, Devlet pozisyonunda kayda değer bir değişiklik olmamıştır. Aralık 1988 sonu itibariyle resmi kur hesabında tutulan toplam döviz 46391.0 bin ABD doları değerinde olup bunun 2929.2 bin ABD doları değerindeki kısmı taahhüt edilmiş durumda idi. Bankaların sınırsız döviz pozisyonu bulundurma yetkisine karşın resmi dövizlerin daha çok K.K.T.C. Merkez Bankasında toplandığı gözlenmektedir.

Tablo 3 K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre Ocak-Aralık 1988 ayları itibariyle Devletin Kur Hesabında Tutulan Dövizin ABD Doları Karşılığı ve Mevcut Taahhütler Bin ABD \$

Tarih	Bankalar	Toplam Döviz \$	Toplam Taahhüt \$	Serbest \$
30 Ocak 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	32.796.3	-	32.796.3
	Diğer Bankalar	11.925.8	8.619.4	3.306.4
	Toplam	44.722.1	8.619.4	36.102.7
27 Şubat 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	28.340.6	-	28.340.6
	Diğer Bankalar	7.599.8	8.760.9	(1.161.1)
	Toplam	35.940.4	8.760.9	27.179.5
2 Nisan 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	34.877.4	-	34.877.4
	Diğer Bankalar	6.691.1	8.466.8	(1.775.7)
	Toplam	41.568.5	8.466.8	33.101.7
30 Nisan 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	37.962.6	-	37.962.6
	Diğer Bankalar	6.188.4	8.055.3	(1.866.9)
	Toplam	44.151.0	8.055.3	36.095.7
28 Mayıs 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	41.159.3	-	41.159.3
	Diğer Bankalar	5.867.4	7.242.0	(1.374.6)
	Toplam	47.026.7	7.242.0	39.784.7
2 Temmuz 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	38.725.8	-	38.725.8
	Diğer Bankalar	4.678.8	4.605.1	73.7
	Toplam	43.404.6	4.605.1	38.799.5
30 Temmuz 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	40.345.4	-	40.345.4
	Diğer Bankalar	3.956.4	3.752.7	203.7
	Toplam	44.301.8	3.752.7	40.549.1
3 Eylül 1988				
	K.K.T.C. Merkez Bankası	39.273.3	-	39.273.3
	Diğer Bankalar	4.338.2	3.901.7	436.5
	Toplam	43.611.5	3.901.7	39.709.8

1 Ekim 1988			
K.K.T.C. Merkez Bankası	39.662.9	-	39.662.9
Diğer Bankalar	3.415.8	3.472.3	(56.5)
Toplam	43.078.7	3.472.3	39.606.4
28 Ekim 1988			
K.K.T.C. Merkez Bankası	41.979.7	-	41.979.7
Diğer Bankalar	2.378.5	3.932.5	(1.554.0)
Toplam	44.358.2	3.932.5	40.425.7
3 Aralık 1988			
K.K.T.C. Merkez Bankası	45.820.0	-	45.820.0
Diğer Bankalar	2.695.8	2.873.2	(177.3)
Toplam	48.515.8	2.873.2	45.642.7
31 Aralık 1988			
K.K.T.C. Merkez Bankası	42.779.1	-	42.779.1
Diğer Bankalar	3.611.9	2.929.2	682.7
Toplam	46.391.0	2.929.2	43.461.8

Yine K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar sınıflandırmasına göre bankalar kurundan özel ve tüzel kişiler adına açılan döviz tevdiat ve döviz mevduat hesaplarındaki dövizlere ait bilgiler Tablo 4'te verilmiştir. Sözü edilen tablonun tetkikinden görüleceği üzere Aralık 1988 sonunda 3413 adet döviz tevdiat ve 32076 adet döviz mevduat hesabında toplam olarak 83506.1 bin ABD doları değerinde döviz muhafaza olunmuştur. Haziran 1988'den itibaren göze çarpan sürekli artışların esas nedeni tasarruf aracı olarak dövizin tercihinde aranmalıdır.

Tablo 4

**K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine göre
Ocak-Aralık 1988 Ayları İtibariyle Bankalar Kurundan Özel ve
Tüzel Kişiler adına tutulan Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesaplarının
ABD Doları Karşılığı ve Hesap Türüne Göre Dökümü**

Tarih Bankalar	Döviz mevduat		Döviz Mevduat		Toplam Döviz \$
	Hesap Adedi	Miktar \$	Hesap Adedi	Miktar \$	
31 Ocak 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1040	5.645.0	5.645.0
Diğer Bankalar	3306	14.839.5	22772	42.297.1	57.136.6
Toplam	3306	14.839.5	23812	47.942.1	62.781.6
29 Şubat 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1091	6.552.3	6.552.3
Diğer Bankalar	3335	15.632.9	24011	43.156.3	58.789.2
Toplam	3335	15.632.9	25102	49.708.6	65.341.5
31 Mart 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1123	5.289.0	5.289.0
Diğer Bankalar	3082	12.770.0	22444	41.063.0	53.833.0
Toplam	3082	12.770.0	23567	46.352.0	59.122.0
30 Nisan 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1151	6.720.6	6.720.6
Diğer Bankalar	3201	13.782.4	22933	42.017.7	55.800.1
Toplam	3201	13.782.4	24084	48.738.3	63.520.7
31 Mayıs 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1174	5.884.1	5.884.1
Diğer Bankalar	3230	13.980.5	23267	42.037.2	56.017.7
Toplam	3230	13.980.5	24441	47.921.3	61.901.8
30 Haziran 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1197	5.725.0	5.725.0
Diğer Bankalar	3215	14.159.0	23770	40.283.2	54.442.2
Toplam	3215	14.159.0	24967	46.008.2	60.167.2
31 Temmuz 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1244	7.187.1	7.187.1
Diğer Bankalar	3213	14.716.3	26330	40.886.6	55.602.9
Toplam	3213	14.716.3	27574	48.073.7	62.790.0
31 Ağustos 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1278	6.720.1	6.720.1
Diğer Bankalar	3204	15.318.7	24290	42.816.6	58.135.3
Toplam	3204	15.318.7	25568	49.536.7	64.855.4

30 Eylül 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1329	6.661.4	6.661.4
Diğer Bankalar	3179	14.557.9	24920	45.951.1	60.509.0
Toplam	3179	14.557.9	26249	52.612.5	67.170.4
31 Ekim 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1368	6.468.6	6.468.6
Diğer Bankalar	3469	16.851.3	29877	50.823.4	67.684.7
Toplam	3469	16.851.3	31245	57.302.0	74.153.3
30 Kasım 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1398	6.988.5	6.988.5
Diğer Bankalar	3461	18.399.7	28183	53.902.3	72.302.0
Toplam	3461	18.399.7	29581	60.890.8	79.290.5
31 Aralık 1988					
K.K.T.C. Merkez Bankası	-	-	1015	6.903.0	6.903.0
Diğer Bankalar	3413	20.824.3	31061	55.778.8	76.603.1
Toplam	3413	20.824.3	32076	62.681.8	83.506.1

Döviz rezervlerimiz devlet kuru ile bankalar kuru adı altında iki başlık altında görölmektedir. Devlet kuru hesabında tutulan dövizler tahsise tabi dövizlerdir. Bankalar kuru başlığı altında gösterilen dövizler ise özel ve tüzel kişilere ait döviz tevdiat ve mevduat hesapları ile bankaların kendi nam ve hesaplarına tuttıkları dövizlerden oluşmaktadır. Tablo 5'ten göröleceğı gibi Aralık 1988 itibariyle Devlet kurunda 46.4 milyon ABD doları ve Bankalar kurunda 103.3 milyon ABD doları olmak üzere toplam dövizlerimiz 149.7 milyon ABD doları değerindedir. Aylara göre 1988 ortalaması Devlet Kuru dövizlerde 43.9 milyon ABD doları ve Bankalar kuru dövizlerinde 79.6 milyon ABD doları olarak hesaplanmıştır. Böylece Bankalar Kuru dövizlerin daha büyük hızla arttığı gözlenmektedir.

Tablo 5

Döviz Rezervlerinin Artış Hızı

Bin ABD \$

Tarih - Döviz Niteliği	Miktar	Bir önceki ayla karşılaştırması
<u>Ocak 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	44.722.1	
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	62.781.6	
b) Bankaların kendileri	3.773.2	66.554.8
Toplam	111.276.9	
<u>Şubat 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	35.940.4	80.36
Bankalar Kurunda Tutulan :		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	65.341.5	
b) Bankaların Kendileri	4.702.0	70.043.5
Toplam	105.983.9	95.24
<u>Mart 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	41.568.5	115.66
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	59.122.0	
b) Bankaların Kendileri	5.191.8	64.313.8
Toplam	105.882.3	99.90
<u>Nisan 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	44.151.0	106.21
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	62.520.7	
b) Bankaların Kendileri	8.052.6	70.573.3
Toplam	114.724.3	108.35
<u>Mayıs 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	47.026.7	106.51
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	61.901.8	
b) Bankaların Kendileri	10.641.7	72.543.5
Toplam	119.570.2	104.22
<u>Haziran 1988</u>		
Devletin Kur Hesabında	43.404.6	92.30
Bankalar Kurunda Tutulan:		
a) Özel ve Tüzel Kişiler	60.167.2	
b) Bankaların Kendileri	12.678.7	72.845.9
Toplam	116.250.5	97.22

Temmuz 1988

Devletin Kur Hesabında	44.301.8		102.07
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	62.790.0		
b) Bankaların Kendileri	14.719.6	77.509.6	106.40
Toplam		<u>121.811.4</u>	104.78

Ağustos 1988

Devletin Kur Hesabında	43.611.5		98.44
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	64.855.4		
b) Bankaların Kendileri	14.191.6	79.047.0	101.98
Toplam		<u>122.658.5</u>	100.70

Eylül 1988

Devletin Kur Hesabında	43.078.7		98.78
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	67.170.4		
b) Bankaların Kendileri	17.152.5	84.322.9	106.67
Toplam		<u>127.401.6</u>	103.87

Ekim 1988

Devletin Kur Hesabında	44.358.2		102.97
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	74.153.3		
b) Bankaların Kendileri	20.380.0	94.533.3	112.11
Toplam		<u>138.891.5</u>	109.02

Kasım 1988

Devletin Kur Hesabında	48.515.8		109.37
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	79.290.4		
b) Bankaların Kendileri	19.813.4	99.103.8	104.83
Toplam		<u>147.619.6</u>	106.28

Aralık 1988

Devletin Kur Hesabında			
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	83.506.1		
b) Bankaların Kendileri	19.825.8	103.331.9	104.27
Toplam		<u>149.722.9</u>	101.42

Aralık 1988 ayına ait Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine göre Dökümünü gösteren Tablo 6, vade yönünden incelendiğinde, ilk sıranın Döviz Tevdiat Hesaplarında vadesiz hesaplar ve Döviz Mevduat Hesaplarında bir yıl vadeli hesaplar tarafından işgal edildiğini görürüz. Döviz cinsine göre en popüler para sterlin, daha sonra ABD doları ve DM görülmektedir.

Tablo 6

**Aralık 1988 ayına ait Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının
Cins ve Vadelerine Göre Dökümü**

Bin ABD \$

<u>Döviz Tevdiat Hesapları</u>	Sterlin	B.Alman Markı	ABD Doları	Kıbrıs Lirası	\$ Karşılığı
Vadesiz	6.592.2	1.967.7	2.905.6	177.0	16.279.1
6 ay vadeli	236.1	43.4	43.3	-	494.4
1 yıl vadeli	1.946.0	74.9	492.1	-	4.050.8
Toplam	8.774.3	2.086.0	3.441.0	177.0	20.824.3
	=\$ (15.855.2)	(1.176.9)	(3.441.0)	(351.2)	
<u>Döviz Mevduat Hesapları</u>					
Vadesiz	9.603.0	7.747.1	5.003.5	260.2	27.243.4
6 ay vadeli	2.550.1	626.7	312.6	4.0	5.282.2
1 yıl vadeli	12.029.2	5.531.2	5.061.4	119.7	30.156.4
Toplam	24.182.3	13.905.0	10.377.5	383.9	62.682.0
	=\$ (43.697.5)	(7.845.3)	(10.377.5)	(761.7)	
Kur Farkı					0.2
					62.681.8
Genel Toplam	32.956.6	15.991.0	13.818.5	560.9	83.506.1
	=\$ (59.552.6)	(9.022.2)	(13.818.5)	(1.112.8)	

Aralık 1987 bazına göre Hayat Pahalılığı Endeksinde Aralık 1988 sonu itibarıyla kaydedilen %62.57 oranındaki artışı sözü edilen dönemin enflasyon oranı olarak kabul edersek Aralık 1987'de 111.5 milyar ₺ miktarındaki mevduatın satın alma gücünü koruyabilmesi için Aralık 1988'de 181.3 milyar ₺'ye ulaşması gerekmekte idi. Mevcut durumda Aralık 1987 bazına göre Türk Lirası mevduatında artış kaydedilmediği söylenebilir. Varılan bu sonuç Aralık 1987'deki 52.6 milyar ₺'den Aralık 1988'de 81.1 milyar ₺'ye yükselen ₺ tasarruf Mevduatı için de geçerlidir (Tablo 7). Aynı dönemin döviz tevdiat ve döviz mevduat hesaplarına göz attığımızda Aralık 1987'de 65.1 milyon ABD doları miktarında olan toplam dövizin Aralık 1988'de 83.5 milyon ABD dolarına yükselerek %28.3 oranında artış kaydettiğini görürüz.

Resmi mevduatın K.K.T.C. Merkez Bankası ile diğer bankalar arasında Aralık 1986 - Aralık 1988 süresindeki bölünümü Tablo 8'de verilmiştir. Buna göre bölünüm ortalama olarak Aralık 1986'da 66.7:33.3, 1987'de 65.4:34.6 ve 1988'de 68.8:31.2 oranlarında gerçekleşmiştir.

Tablo 7

Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı

Milyon ₺

	Mevduatın Nite- liğine göre Dökümü	Bir önceki ayla karşı- laştırması
<u>Ocak 1988</u>		
Resmi	49.760.6	
Ticari	9.931.6	
Tasarruf	<u>53.807.1</u>	
Toplam	<u><u>113.499.3</u></u>	
<u>Şubat 1988</u>		
Resmi	50.561.0	101.60
Ticari	10.400.0	104.71
Tasarruf	<u>55.628.6</u>	103.38
Toplam	<u><u>116.589.6</u></u>	102.72
<u>Mart 1988</u>		
Resmi	53.818.0	106.44
Ticari	10.694.8	102.83
Tasarruf	<u>59.098.1</u>	106.23
Toplam	<u><u>123.610.9</u></u>	106.02
<u>Nisan 1988</u>		
Resmi	53.817.1	99.99
Ticari	11.204.5	104.76
Tasarruf	<u>63.180.3</u>	106.90
Toplam	<u><u>128.201.9</u></u>	103.71
<u>Mayıs 1988</u>		
Resmi	57.097.1	106.09
Ticari	12.810.6	114.33
Tasarruf	<u>66.702.3</u>	105.57
Toplam	<u><u>136.610.0</u></u>	106.55
<u>Haziran 1988</u>		
Resmi	54.481.0	98.92
Ticari	13.197.3	103.01
Tasarruf	<u>69.085.6</u>	103.57
Toplam	<u><u>138.763.9</u></u>	101.57

Temmuz 1988

Resmi	60.243.8	106.66
Ticari	13.588.0	102.96
Tasarruf	72.132.2	104.40
Toplam	<u>145.964.0</u>	105.18

Ağustos 1988

Resmi	61.116.1	101.44
Ticari	15.785.5	116.17
Tasarruf	74.415.3	103.16
Toplam	<u>151.316.9</u>	103.66

Eylül 1988

Resmi	68.169.6	111.54
Ticari	15.671.4	99.27
Tasarruf	77.518.3	104.16
Toplam	<u>161.359.3</u>	106.63

Ekim 1988

Resmi	75.700.1	111.04
Ticari	15.474.7	98.74
Tasarruf	78.123.6	100.78
Toplam	<u>169.298.4</u>	104.92

Kasım 1988

Resmi	83.648.1	110.49
Ticari	14.918.9	96.40
Tasarruf	78.000.6	99.84
Toplam	<u>176.567.6</u>	104.29

Aralık 1988

Resmi	73.362.2	87.70
Ticari	15.573.6	104.38
Tasarruf	81.123.6	104.00
Toplam	<u>170.059.4</u>	96.31

Tablo 8

Milyon TL

K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar
Nezdinde Resmi Mevduat

Tarih	K.K.T.C. Merkez Bankası	%	Diğer Bankalar	%	Toplam
Aralık 1986	18.374.7	66.7	9.191.0	33.3	27.565.7
Ocak 1987	22.742.8	66.5	11.434.3	33.5	34.177.1
Şubat 1987	24.350.8	67.3	11.806.9	32.7	36.157.7
Mart 1987	26.237.3	69.3	11.635.4	30.7	37.872.7
Nisan 1987	25.985.3	70.8	10.699.8	29.2	36.685.1
Mayıs 1987	24.195.5	69.0	10.870.8	31.0	35.066.3
Haziran 1987	24.329.4	64.7	13.294.2	35.3	37.623.6
Temmuz 1987	24.709.7	60.5	16.149.1	39.5	40.856.8
Ağustos 1987	23.541.6	60.9	15.128.4	39.1	38.670.0
Eylül 1987	22.974.5	60.0	15.288.0	40.0	38.262.6
Ekim 1987	27.135.3	64.7	14.791.0	35.3	41.926.3
Kasım 1987	29.903.8	66.7	14.918.8	33.3	44.822.6
Aralık 1987	31.644.9	64.5	17.412.4	35.5	49.057.3
Ocak 1988	34.960.4	70.3	14.800.2	29.7	49.760.6
Şubat 1988	35.842.4	70.9	14.718.6	29.1	50.561.0
Mart 1988	37.750.3	70.1	16.067.7	29.9	53.818.0
Nisan 1988	35.993.4	66.9	17.823.7	33.1	53.817.1
Mayıs 1988	37.772.4	66.2	19.324.7	33.8	57.097.1
Haziran 1988	37.160.4	65.8	19.320.2	34.2	56.481.0
Temmuz 1988	41.704.9	69.2	18.538.9	30.8	60.243.8
Ağustos 1988	42.241.6	69.1	18.874.5	30.9	61.116.1
Eylül 1988	47.962.5	70.4	20.207.1	29.6	68.169.6
Ekim 1988	53.168.5	70.2	22.531.6	29.8	75.700.1
Kasım 1988	59.110.6	70.7	24.537.5	29.3	83.648.1
Aralık 1988	48.415.3	66.0	24.946.9	34.0	73.362.2

Türk Lirası Mevduat artış hızı ve Plâsman artış hızının Aralık 1986-Kasım 1988 dönemindeki karşılaştırması Tablo 9'da İskonto Senetleri ve Bankalar Plâsmanlarının dökümü ve geçmiş dönemle karşılaştırması ise Tablo 10'da gösterilmiştir. Plâsmanların sektörel dağılımında Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret Aralık 1987'de %42.4'ten Kasım 1988'de %42.7'ye yükselmiştir. Hükümet ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarının payı Aralık 1987'de %17.2'den Kasım 1988'de %16'ya düşerken aynı dönemde Tarım da %14.1'den %14'e düşmüş ve Şahsi ve Mesleki Borçlar %12.1'den %12.7'ye yükselmiştir.

Tablo 9

Milyon ₺

**Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam
Plasman Artış Hızının karşılaştırması**

	Toplam ₺ Mevduat	Bir önceki ayla karşıla- ştırması %	Toplam Plasman	Bir önceki ayla karşıla- ştırması %
Aralık 1986	62.671.3		43.998.7	
Mart 1987	76.745.7	122.46	46.233.8	105.08
Nisan 1987	79.340.4	103.38	46.040.1	99.58
Mayıs 1987	82.254.6	103.67	44.874.3	97.47
Haziran 1987	88.846.0	108.01	46.416.9	103.44
Temmuz 1987	94.905.9	106.82	46.631.2	102.62
Ağustos 1987	94.309.7	99.38	49.567.3	104.07
Eylül 1987	97.775.5	103.68	50.680.9	102.25
Ekim 1987	103.159.1	105.51	54.850.4	108.23
Kasım 1987	104.817.2	101.61	57.631.5	105.07
Aralık 1987	111.450.1	106.33	65.986.4	114.50
Ocak 1988	113.499.3	101.84	68.620.7	104.00
Şubat 1988	116.599.6	102.73	68.857.4	100.34
Mart 1988	123.610.9	106.01	68.087.6	98.88
Nisan 1988	128.201.9	103.71	69.898.8	102.66
Mayıs 1988	136.610.0	106.55	68.741.3	98.34
Haziran 1988	138.763.9	101.58	73.339.8	106.69
Temmuz 1988	145.964.0	105.19	73.527.0	100.26
Ağustos 1988	151.316.9	103.67	74.192.9	100.91
Eylül 1988	161.359.3	106.63	77.281.9	104.16
Ekim 1988	169.298.4	104.92	83.733.9	108.34
Kasım 1988	176.567.6	104.29	86.693.4	103.53

Tablo 10

**İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının
Sektörel Bazda ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması**

	Aralık 1987		Milyon ₺ Kasım 1988	
	%	Miktar	%	Miktar
Hükümet ve Kamu Kurum ve Kuruluşları	17.2	11.354.6.	16.0	13.833.5
Tarım	14.1	9.306.8	14.0	12.174.5
Madencilik	-	-	-	-
İmalât Sanayii	3.9	2.601.1	3.1	2.659.7
Yük Taşımacılığı	0.4	274.1	0.4	326.1
Yurtiçi ve Yurtdışı ticaret	42.4	27.984.1	42.7	37.055.6
Bina ve İnşaat	3.2	2.103.2	3.0	2.578.9
Turizm	0.9	589.2	1.5	1.298.2
Şahsi ve Mesleki Borçlar	12.1	7.951.5	12.7	11.008.1
İskonto Senetleri	5.8	3.821.8	6.6	5.758.8
	<u>100.0</u>	<u>65.986.4</u>	<u>100.0</u>	<u>86.693.4</u>

Not: Hükümet ve Kamu Kurum ve Kuruluşları kalemi karşısında gösterilen Miktar Bankamızca Hazineye Kısa vadeli avans ve çeşitli sektörlerdeki kamu kurum ve kuruluşlarına Hazine Kefaleti Karşılığı verilen avansları da içermektedir (Bak Tablo 2). Hazineye Kısa VAdeli Avans ve T.C.M. Konsolide Fonu İnkişaf Sandığı Kredisi Aralık 1988'de kapatılmıştır.

II. Bölüm

EKONOMİK GELİŞMELER

EKONOMİK GELİŞMELER

1. Üretim, İstihdam ve Fiyatlar

a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı:

1986, 1987 ve 1988 yıllarında G.S.M.H.'nin dağılımı ve sektörel katma değerlerinin büyüme hızları Tablo 11'de cari üretici fiyatları ve Tablo 12'de sabit üretici fiyatlarıyla karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

1977 sabit fiyatlarıyla 1986'da 5324.1 milyon TL olan G.S.M.H. 1987'de 5684.1 milyon TL'ye ulaşmış ve 1988'de 6142.9 milyon TL olarak gerçekleşeceği tahmin olunmaktadır. Bu itibarla sabit fiyatlarla büyüme hızı 1987'de % 6.8 ve 1988'de %8.1 olarak görülmektedir.

Sabit üretici fiyatlarıyla hesaplanan 1986, 1987 ve 1988 yılları G.S.Y.I.H. sınıfının sektör paylarına göz attığımızda her üç yılda Kamu Hizmetlerinin % 21.7, %21.2 ve %19.7 oranları ile ilk sırayı, Ticaretin %18.7, %18.7 ve %18.9 oranları ile ikinci sırayı, Tarımın %12.5, %12.1 ve %12.9 oranları ile üçüncü sırayı işgal ettiğini görürüz. Bunları %11.5, %11.4 ve %11.5 oranları ile Sanayi ve %11.0, %10.9 ve %10.8 oranları ile Ulaştırma ve Haberleşme sektörleri izlemektedir.

Tablo 11

G.S.M.H.'nın Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları

(Cari Üretici fiyatlarıyla Milyon TL)

Sektörler	1986	1987	1988 Gerçekleşme Ön Tahmini	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi		
				1986- 1987	1987- 1988	1986	1987	1988
1. Tarım	28.016.0	36.081.3	56.701.3	28.8	57.1	14.6	12.7	12.3
a) Çiftçilik	26.959.0	34.218.8	53.386.9	26.9	56.0	14.0	12.0	11.5
b) Ormancılık	147.3	195.3	258.9	32.6	32.6	0.1	0.1	0.1
c) Balıkçılık	909.7	1.667.2	3.055.5	83.3	83.3	0.5	0.6	0.7
2. Sanayi	20.513.4	32.572.3	53.189.4	58.8	63.3	10.7	11.5	11.5
a) Maden ve Taşocakçılığı	1.425.1	2.330.8	3.667.8	63.5	57.4	0.7	0.8	0.8
b) İmalât Sanayi	17.814.0	26.204.6	41.825.8	47.1	59.6	9.3	9.3	9.0
c) Elektrik ve su	1.274.3	4.036.9	7.695.8	216.8	90.6	0.7	1.4	1.7
3. İnşaat	15.892.6	22.685.6	29.934.5	42.7	32.0	8.3	8.0	6.5
4. Ticaret	44.010.8	66.584.4	118.067.2	51.3	77.3	23.0	23.5	25.5
a) Toptan ve perakende ticaret	34.729.4	51.468.5	88.047.7	48.2	71.1	18.1	18.2	19.0
b) Otelcilik ve Lokantacılık	9.281.4	15.115.9	30.019.5	62.9	98.6	4.9	5.3	6.5
5. Ulaştırma ve Haberleşme	13.407.6	20.449.5	31.233.8	52.5	52.7	7.0	7.2	6.8
6. Mali Müesseseler	8.512.4	13.198.6	18.905.7	55.0	43.2	4.4	4.6	4.1
7. Konut Gelirleri	5.407.0	8.170.8	12.835.2	51.1	57.1	2.8	2.9	2.8
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	10.443.8	15.318.6	24.681.6	46.7	61.1	5.4	5.4	5.3
9. Kamu Hizmetleri	34.107.8	47.160.5	77.122.8	38.3	63.5	17.8	16.6	16.7
İthalât Vergileri	11.465.0	21.626.8	39.118.8	88.8	80.9	6.0	7.6	8.5
G.S.Y.İ.H. (a.f.)	191.776.4	283.848.4	461.790.3	48.0	62.7	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Geliri	3.366.3	5.258.0	8.640.0	56.2	64.3	1.8	1.9	1.9
G.S.M.H. (a.f.)	195.142.7	289.106.4	470.430.3	48.2	62.7	101.8	101.9	101.9

Kaynak : Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 12

G.S.M.H.'nın Dağılımı ve Sektörel Değerlerin Büyüme Hızları

(1977 Üretici Fiyatlarıyla Milyon TL)

Sektörler	1986	1987	1988 Gerçekleş- me ön tahmini	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi		
				1986- 1987	1987- 1988	1986	1987	1988
1. Tarım	655.2	677.9	780.7	3.5	15.2	12.5	12.1	12.9
a) Çiftçilik	618.2	638.8	739.3	3.3	15.7	11.8	11.4	12.2
b) Ormancılık	3.9	4.4	5.0	12.8	13.6	0.1	0.1	0.1
c) Balıkçılık	33.1	34.7	36.4	4.8	4.9	0.6	0.6	0.6
2. Sanayi	600.0	634.4	690.3	5.7	8.8	11.5	11.4	11.5
a) Maden ve Taşocakçılığı	14.0	17.7	19.4	6.4	9.6	0.3	0.3	0.3
b) İmalât Sanayi	464.5	512.1	558.5	10.2	9.1	8.9	9.2	9.3
c) Elektrik ve Su	121.5	104.6	112.4	13.9	7.5	2.3	1.9	1.9
3. İnşaat	366.5	451.3	495.0	23.1	9.7	7.0	8.1	8.2
4. Ticaret	980.2	1.046.3	1.137.5	6.7	8.7	18.7	18.7	18.9
a) Toptan ve perakende ticaret	887.3	933.4	997.4	5.2	6.9	17.0	16.7	16.5
b) Otelcilik ve Lokantacılık	92.9	112.9	140.1	21.5	24.1	1.7	2.0	2.3
5. Ulaştırma-Haberleşme	574.8	610.0	651.9	6.1	6.9	11.0	10.9	10.8
6. Mali Müesseseler	224.1	244.5	268.8	9.1	9.9	4.3	4.4	4.5
7. Konut Gelirleri	345.6	352.6	359.6	2.0	2.0	6.6	6.3	6.0
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	188.2	201.1	219.5	6.8	9.1	3.6	3.6	3.6
9. Kamu Hizmetleri	1.137.2	1.181.2	1.190.0	3.9	0.7	21.7	21.2	19.7
İthalât Vergileri	160.5	181.4	236.8	13.0	30.5	3.1	3.3	3.9
G.S.Y.İ.H. (a.f.)	5.232.3	5.580.7	6.030.1	6.6	8.1	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Geliri	91.8	103.4	112.8	12.6	9.1	1.8	1.9	1.9
G.S.M.H. (a.f.)	5.324.1	5.684.1	6.142.9	6.8	8.1	101.8	101.9	101.9

Kaynak : Devlet Plânlama Örgütü

1987-1988 yıllarına ait karşılaştırmalı Kaynaklar-Harcamalar Dengesi Tablo 13'tedir. Cari fiyatlarla G.S.M.H.'nin Toplam Kaynaklar içindeki payı 1987'de %94.1 iken bu oran 1988'de %94.8'e yükselmiş, Dış Açığın payı ise %5.9'dan %5.2'ye düşmüştür. Böylece Toplam Kaynaklarda Yurtiçi Kaynaklar lehine bir gelişme olmuş ve dışa bağımlılık azalmıştır. 1987 yılında Toplam Kaynakların %19.5'i Yatırımlara ve %80.5'i Tüketime gitmiş 1988'de ise bu oranlar sıra ile %15.6 ve %84.4 olarak görülmektedir. Bu suretle 1988 yılında Tüketimin Payı artmış Yatırımların payı ise azalmıştır. Sabit Sermaye Yatırımlarında Kamunun Payı 1987'de %38.8'den %28.0'e düşmüş, Özel Sektörün payı ise %61.2'den %72.0' yükselmiştir. Toplam Tüketimde Kamunun Payı 1987'de %24.1'den 1988'de %22.0'ye düşmüş, Özel Sektörün payı ise %75.9'dan %78.0'e yükselmiştir.

Tablo 13

Kaynaklar - Harcamalar Dengesi

Miyon ₺

	1987		1988**		Değişme %		G.S.M.H.'ya oranı %	
	Cari	Sabit*	Cari	Sabit*	Cari	Sabit*	1987	1988
I. Toplam Kaynaklar	307.137.5	6.038.6	496.215.3	6.479.6	61.1	7.3	106.2	105.5
1. G.S.M.H. (a.f.)	289.106.4	5.684.1	470.430.3	6.142.9	62.7	8.1	100.0	100.0
2. Dış Açık	18.031.1	354.5	25.785.0	336.7	43.0	- 5.0	6.2	5.5
II. Toplam Yatırımlar	59.839.5	1.176.5	77.654.4	1.014.0	29.8	- 13.8	20.7	16.5
1. Sabit Sermaye	55.981.9	1.100.7	71.218.3	930.0	27.2	- 15.5	19.4	15.1
a) Kamu	21.707.2	426.8	19.941.2	260.4	- 8.1	- 39.0	7.5	4.2
b) Özel	34.274.7	673.9	51.277.1	669.6	49.6	- 0.6	11.9	10.9
2. Stok Değişmeleri	3.857.6	75.8	6.436.1	84.0	66.8	10.8	1.3	1.4
a) Kamu	1.324.9	26.0	2.210.8	28.9	66.9	11.2	0.4	0.5
b) Özel	2.532.7	49.8	4.225.3	55.1	66.8	10.6	0.9	0.9
III. Toplam Tüketim	247.298.0	4.862.1	418.560.9	5.465.6	69.3	12.4	85.5	89.0
1. Kamu Tüketimi	59.710.8	1.174.0	91.952.6	1.200.7	54.0	2.3	20.6	19.6
2. Özel Tüketim	187.587.2	3.688.1	326.608.3	4.264.9	74.1	15.6	64.9	69.4
IV. Toplam Yurtiçi Tasarrufları	41.808.4	822.0	51.869.4	677.3	24.1	-17.6	14.5	11.0

* 1977 sabit fiyatlarıyla

** Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

b) İstihdam

1986, 1987 ve 1988 yıllarında istihdamın sektörel dağılımı karşılaştırmalı olarak Tablo 14'de verilmiştir. Her üç yılda yaklaşık %30 payla Tarım birinci sırayı işgal etmekte bunu yaklaşık %22 payla Kamu Hizmetleri ve yine yaklaşık %10 payla Sanayi Sektörü izlemektedir. Tarım ve Kamu Hizmetleri Sektörleri düşüş trendi gösterirken özellikle İnşaat sektöründe tırmanma göze çarpmaktadır.

1986'da 64066 olan çalışan nüfus 1987'de 66212'ye ve 1988'de 68076'ya yükselmiştir. İşsiz sayısı ise 1986'daki 1568'den 1987'de 1210'a ve 1988'de yapılan ön tahmine göre 881'e düşmüştür. Bu suretle işsizlik oranı 1986'da %2.4, 1987'de %1.8 ve 1988'de %1.3 olarak görülmektedir.

Tablo 14

İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus

Sektörler	1986		1987		1988 (ön tahmin)	
	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %
1. Tarım	20142	31.4	19780	29.9	19780	29.1
2. Sanayi	6604	10.3	6872	10.4	7101	10.4
a) Madencilik ve Taş-ocakçılığı	--	--	--	--	--	--
b) İmalât Sanayii	5464	8.5	5732	8.7	5934	8.7
c) Elektrik-Su	1140	1.8	1140	1.7	1167	1.7
3. İnşaat	5753	9.0	6750	10.2	7241	10.6
4. Ticaret-Turizm	5725	8.9	6015	9.1	6397	9.5
a) Toptan ve Perakente ticaret	4544	7.1	4651	7.0	4796	7.1
b) Otelcilik Lokantacılık	1181	1.8	1364	2.1	1601	2.4
5. Ulaştırma-Haberleşme	4584	7.2	4776	7.2	5002	7.3
6. Mali Müesseseler	1563	2.5	1663	2.5	1778	2.6
7. Serbest Meslek ve Hizmetler	5012	7.8	5261	7.9	5606	8.2
8. Kamu Hizmetleri (KİT ve Belediyeler dahil)	14683	22.9	15095	22.8	15171	22.3
Toplam Çalışan Nüfus	64066	100.0	66212	100.0	68076	100.0
İşsiz Sayısı	1568		1210		881	
Toplam Nüfus	162676		165035		167256	

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler

1986, 1987 ve 1988 yılları fiyat hareketleri karşılaştırmalı olarak Tablo 15'de verilmiştir. Devlet Plânlama Örgütünc yeni bir tüketim harcamaları anketi yapılmış ve bu anket sonucu belirlenen eğilimlere göre ağırlıklı, yeni bir tüketim kalıbı hazırlanarak 1 Ocak 1988'den itibaren baz olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Hayat pahalılığı 1984'de %70.72, 1985'de %43.04, 1986'da %48.09, 1987'de %43.01 ve 1988'de %62.57 olarak saptanmış olup bunun mal ve hizmet gruplarına göre dağılımı Tablo 16'da gösterilmektedir.

Yüksek enflasyonist ortamda maaş ve ücretlerin satın alma gücünü korumak düşüncesiyle 1983 yılından beri eşel mobil sistemi uygulanmaktadır. 1985 yılı sonuna kadar her dört ay sonundaki hayat pahalılığı artışı dikkate alınarak maaş ve ücretlere yansıtılan artışlar 1986 yılından itibaren her üç ay sonundaki duruma göre ayarlanmaya başlanmıştır. Asgari Ücret Komisyonunca 1 Ocak 1987'den itibaren, ayda 90.000.-₺ olarak saptanan asgari ücret sözü edilen Komisyonun 9 Aralık 1987 tarihli tavsiye kararı uyarınca 1 Ocak 1988'den itibaren ayda 121.000.-₺'ye yükseltilmiştir. Asgari Ücret Saptama Komisyonunun 2 Aralık 1988 tarihli toplantısında alınan tavsiye kararı ile 1 Ocak 1989 tarihinden itibaren ayda 205.000.-₺ olarak saptanan asgari ücret 7 sayı ve 19 Ocak 1989 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak Bakanlar kurulunca yürürlüğe konmuştur.

Tablo 15

	Hayat Pahalılığı		
	1986 %	1987 %	1988 %
Ocak	7.10	3.18	8.08
Şubat	11.54	4.43	17.09
Mart	19.01	9.05	24.11
Nisan	19.15	10.00	26.58
Mayıs	20.69	11.35	28.53
Haziran	21.07	17.12	31.45
Temmuz	31.75	19.33	36.44
Ağustos	36.47	19.77	44.73
Eylül	36.68	24.43	48.11
Ekim	38.81	34.54	53.54
Kasım	41.48	38.40	57.86
Aralık	48.09	43.01	62.57

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 16

**Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına
Göre Dağılımı**

	1984 %	1985 %	1986 %	1987 %
Yiyecek ve içecek	45.48	16.89	30.83	19.63
Ev ve ev masrafı	6.70	5.03	3.23	6.11
Giyim	5.53	12.34	7.74	7.68
İlaç ve Tıp	0.62	0.46	0.41	0.39
Eğitim	0.60	0.33	0.11	0.47
Taşıt	6.36	3.93	1.45	3.47
Hizmetler	1.32	1.25	1.34	0.79
Eğlence ve Okuma	0.93	0.35	0.92	0.66
Sigara	3.03	2.31	1.88	3.63
Şahsi Harcamalar	0.15	0.15	0.18	0.18
Toplam	<u>70.72</u>	<u>43.04</u>	<u>48.09</u>	<u>43.01</u>

1 Ocak 1988 den itibaren yeni döküm uygulanmıştır, şöyleki:

	1988 %
Gıda	27.53
Giyim	5.57
Ev Eşyası	6.49
Sağlık ve Kişisel Bakım ile ilgili Harcamalar	3.36
Ulaştırma ve Haberleşme	9.62
Kültür, Eğitim ve Eğlence	4.78
Konut ve Konut ile ilgili Harcamalar	3.15
Sigara	2.07
Toplam	<u>62.57</u>

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü.

2. Mali ve Parasal Gelişmeler

a) Mali Gelişmeler

Bütçe harcamaları 1985'te 45.8 milyar ₺, 1986'da, 70.5 milyar ₺ 1987'de 106.1 milyar ₺ ve 1988'in ilk 11 aylık uygulamasında 128.6 milyar ₺ olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamalarda yerel gelir katkısı 1985'de %46.9, 1986'de %47.2, 1987'de %55.6 ve 1988'de %71.9 oranlarıyla istikrarlı bir gelişme içindedir.

Öte yandan 1985 ve 1986 yıllarında G.S.M.H.'nin yaklaşık olarak %17'si oranında gerçekleşen yerel gelirler 1987'de %24.4 oranı ile belirgin bir iyileşme göstermiştir. (Tablo 17 ve 18)

1987 yılı sonu itibariyle birikmiş bütçe açıkları 73.8 milyar ₺'sına baliğ olmuştur. Söz konusu açık T.C. Ziraat Bankası Kredileri ve diğer borçlanmalarla karşılanmıştır. (tablo 19)

T.C. Ziraat Bankasından sağlanan krediler faizler hariç olmak üzere 1987 yılı sonunda 55.9 milyar ₺ tutarındadır. Bunun yıllara göre dökümü Tablo 20'de verilmektedir.

Tablo 17

G.S.M.H. ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi
1984 - 1988

Milyar TL

	1985		1986		1987		1988
	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme (11 aylık)
I. Bütçe Yerel Gelirleri	21.5	16.9	33.3	17.1	59.0	24.4	92.5
1. Vergi Gelirleri	17.6	13.9	26.3	13.5	48.2	16.7	77.0
a) Dolaysız Vergiler	8.6	6.8	14.5	7.4	26.2	9.1	39.7
b) Dolaylı Vergiler	9.0	7.1	11.8	6.0	22.0	7.6	37.3
2. Diğer Gelirler	3.9	3.0	7.0	3.6	10.8	3.7	15.5
II. Bütçe Giderleri	45.8	36.1	70.5	36.1	106.1	36.7	128.6
1. Cari Giderler	35.7	28.1	58.0	29.7	83.9	29.0	114.7
a) Personel Giderleri	17.2	13.6	27.7	14.2	39.0	13.5	
b) Diğer Cari Giderler	2.9	2.3	4.8	2.5	6.9	2.4	
c) Transferler	15.6	12.2	25.5	13.0	38.0	13.1	
- Sosyal			15.5	7.9	25.3	8.7	
- Diğer			10.0	5.1	12.7	4.4	
2. Savunma Giderleri	3.6	2.8	5.0	2.6	6.0	2.1	6.9
3. Yatırımlar	6.5	5.1	7.5	3.8	16.2	5.6	7.0
III. Dış Yardım ve Borçlanmalar	24.3	19.1	37.2	19.1	47.1	16.3	36.1
- Dış Yardımlar					26.9	9.3	17.6
- Borçlanmalar (Açık)					20.2	7.0	18.5

Not: G.S.M.H.

1985	126.9
1986	195.1
1987	289.1
1988	470.4 (tahmin)

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 18

Karşılaştırmalı Bütçe Özeti
1985 - 1989

Milyar ₺

	1985		1986		1987		1988		1989	
	Gerçek- leşme	%	Gerçek leşme	%	Gerçek leşme	%	Gerçek- leşme	%	Gerçek leşme	%
Bütçe Finansmanı										
Yerel Kaynaklar	21.5	46.9	33.3	47.2	59.0	55.6	92.5	71.9	160.8	55.2
Dış Yardım } Borçlanma }	24.3	53.1	37.2	52.8	26.9	25.4	17.6	13.7	86.5	29.7
	20.2	19.0	18.5	14.4	44.2	15.1				
	45.8	100.0	70.5	100.0	106.1	100.0	128.6	100.0	291.5	100.0
Cari Harcamalar	35.7	77.9	58.0	82.3	83.9	79.1	114.7	89.2	196.7	67.5
Savunma Harcamaları	3.6	7.9	5.0	7.1	6.0	5.7	6.9	5.4	10.0	3.4
Yatırım Harcamaları	6.5	14.2	7.5	10.6	16.2	15.2	7.0 *	5.4	84.8	29.1
	45.8	100.0	70.5	100.0	106.1	100.0	128.6	100.0	291.5	100.0

* 1988 yılının 11 aylık döneminde gerçekleşen 7.0 milyar ₺ tutarındaki yatırım harcamalarının 4.0 milyar ₺'si T.C., 3.0 milyar ₺'si K.K.T.C. Kaynaklıdır. Ayrıca projelerle ilgili olarak sözü edilen dönemde Ankara'da ödenen 16.2 milyar ₺ bu rakama dahil değildir. Bu suretle toplam yatırım harcamaları 7.0+16.2 yani 23.2 milyar ₺ olmaktadır.

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 19

Yıllar İtibariyle Bütçe Açıkları

	Milyar ₺	
	<u>Bütçe Açığı</u>	<u>G.S.M.H. Yüzdesi</u>
1975 yılı açığı	0.1	8.6
1976 yılı açığı	0.2	5.8
1977 yılı açığı	0.3	7.2
1978 yılı açığı	0.3	5.5
1979 yılı açığı	0.7	7.8
1980 yılı açığı	1.5	8.8
1981 yılı açığı	2.0	8.3
1982 yılı açığı	2.9	8.3
1983 yılı açığı	3.7	7.9
1984 yılı açığı	6.8	9.2
1985 yılı açığı	12.5	9.9
1986 yılı açığı	22.6	11.6
1987 yılı açığı	20.2	7.0
<hr/>		
1987 sonu birikmiş bütçe açığı	73.8	

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı

Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 20

**T.C. Ziraat Bankasından sağlanan Kredilerin
(faizler hariç) yıllar itibariyle dökümü**

	Milyar TL
1975	0.1
1976	0.1
1977	0.1
1978	0.3
1979	0.4
1980	0.4
1981	2.0
1982	3.0
1983	5.3
1984	6.4
1985	8.8
1986	18.0
1987	10.0
	<hr/>
	55.9
	<hr/> <hr/>

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı
Devlet Plánlama Örgütü

b) Parasal Gelişmeler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün Para, Kambiyo, Bankacılık Bölümü altında yer alan maddeler peyder pey uygulama alanına konulmaktadır.

26/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) Yasası 1 Haziran 1987, 35/1987 sayılı yeni Merkez Bankası Yasası 26 Haziran 1987 ve 22/1987 sayılı Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasası ise 1 Kasım 1987 tarihinden itibaren yürürlüğe konmuştur. 22/1987 sayılı yasa ile değişik şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası altında verilen yetkilere dayanılarak Bakanlar kurulunca yapılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nde 2 Kasım 1987 tarih ve 116 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiştir. Böylece öngörülen yeni düzenlemeler için gerekli alt yapı hazırlanmış bulunmaktadır.

3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi

a) Ticaret ve Pazarlama

Toptan ve perakente ticaret K.K.T.C. ekonomisinde önemli bir yer işgal etmektedir.

Bu sektörden doğan katma değer cari fiyatlarla 1986'da 34729.4 milyon ₺, 1987'de 51468.5 milyon ₺ olarak gerçekleşmiş ve 1988'de 88.047.7 milyon ₺ olarak tahmin edilmektedir. İstihdam açısından bakıldığında toptan ve perakente ticaret sektöründe çalışanlar 1986'da 4544, 1987'de 4651 ve 1988'de 4796 olarak saptanmıştır. Bu suretle kişi başına katma değer 1986'da 7.6 milyon ₺ 1987'de 11.1 milyon ₺ ve 1988'de 18.4 milyon ₺ şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21 incelendiğinde 1981-1988 yılları itibariyle dışalımın %41-46 arasındaki bölümünün Türkiye'den ve %54-59 arasındaki bölümünün diğer ülkelerden, dış satımın ise %12-22 arasındaki bölümünün Türkiye'ye ve %78-88 arasındaki bölümünün ise diğer ülkelere yapıldığını görürüz.

Genelde dışalımımızda Türkiye birinci sırayı alırken onu Birleşik Krallık dışındaki Avrupa Ortak Pazar Ülkeleri, Birleşik Krallık ve Uzak Doğu Ülkeleri izlemiştir, dışsatımlarımızda ise en büyük pay Birleşik Krallığa daha sonra Türkiye, Orta Doğu İslâm ülkeleri ve diğer Avrupa Ortak Pazar ülkelerine gitmiştir (Tablo 22).

Tarım ürünleri dışsatımlarımızın %56 ile %78 arasında değişen bir oranını oluştururken %22 ile %43 arasında değişen bir oranı da sanayi ürünlerinden oluşmuştur. Dışalımda ise yaklaşık %10 tarımsal ürünlere karşılık %90 sanayi ve mineral ürünleri görülmektedir (Tablo 23 & 24).

Dış ticaret açığımız dolar bazında yılda 175 milyon ABD \$'na yükselmiştir. 1979-1988 döneminde dışsatımın dışalım karşılama oranının %25 ile %47 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 25).

Dış ticaretimizin gelişmesinde ulaşım ve haberleşme en büyük etkenlerdendir. Politik ve ekonomik nedenlerle K.K.T.C. deniz ve hava limanlarına uluslararası ticarete mevcut koşulların gerektirdiği şekilde düzenli uçak ve gemi seferleri yapılamamaktadır. Dış dünya ile haberleşme imkânlarımız da arzu edilen düzeyde değildir. Bütün bunlara karşın çok sayıda yabancı ülke ile ticari ilişkiler tesis edilmiş olup durumun iyileştirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

Tablo 21

**K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle olan Dış Ticareti
1981 - 1988**

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım					Dış Satım				
	Türkiye	%	Diğer Ülkeler	%	Toplam	Türkiye	%	Diğer Ülkeler	%	Toplam
1981	44.2	42.5	59.9	57.5	104.1	7.1	19.3	29.8	80.8	36.9
1982	49.5	41.3	70.4	58.7	119.9	7.3	18.5	32.2	81.5	39.5
1983	65.3	45.0	80.0	55.0	145.3	6.5	16.1	34.2	83.9	40.7
1984	61.5	45.1	74.8	54.9	136.3	8.4	21.6	30.4	78.4	38.8
1985	65.1	45.5	77.9	54.5	143.0	5.4	11.7	40.9	88.3	46.3
1986	70.1	45.8	83.1	54.2	153.2	7.7	14.8	44.3	85.2	52.0
1987	94.3	42.7	126.7	57.3	221.0	7.9	14.3	47.2	85.7	55.1
1988 (Ocak-Eylül devresi)	70.8	43.9	90.3	56.1	161.1	4.4	13.6	27.9	86.4	32.3

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 22

**Ülkeler İtibariyle Dış Ticaret
1985-1988**

Milyon ABD \$

Ülkeler	1985				1986				1987				1988 (Ocak-Eylül)			
	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%
I. Türkiye	65.1	45.5	5.4	11.7	70.1	45.8	7.7	14.8	94.9	42.9	8.4	15.2	70.8	43.9	4.4	13.6
II. Diğer Ülkeler	77.9	54.5	40.9	88.3	83.1	54.2	44.3	85.2	126.1	57.1	46.7	84.8	90.3	56.1	27.9	86.4
1. Birleşik Krallık	27.5	19.2	31.2	67.4	22.7	14.8	32.8	63.1	31.3	14.2	36.7	66.6	25.4	15.8	23.3	72.1
2. Diğer AET ülkeleri	25.4	17.8	3.9	8.4	28.6	18.7	1.9	3.6	40.8	18.5	4.8	8.7	25.0	15.5	2.6	8.1
3. Orta Doğu İslâm Ülkeleri	0.8	0.6	4.5	9.7	1.7	1.1	5.3	10.2	3.3	1.5	3.5	6.4	3.3	2.1	1.5	4.7
4. Uzak Doğu Ülkeleri	10.7	7.5	-	-	15.8	10.3	-	-	33.8	15.3	-	-	21.6	13.4	0.3	0.9
5. Diğer	13.5	9.4	1.3	2.8	14.3	9.3	4.3	8.3	16.9	7.6	1.7	3.1	15.0	9.3	0.2	0.6
Toplam	143.0	100.0	46.3	100.0	153.2	100.0	52.0	100.0	221.0	100.0	55.1	100.0	161.1	100.0	32.3	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 23

Dışsatımın Yapısı
1984 - 1988

Milyon ABD \$

Grup	1984		1985		1986		1987		1988 (Ocak-Eylül)	
		%		%		%		%		%
1. Tarım Ürünleri	26.6	68.5	35.9	77.6	36.9	71.0	31.1	56.5	24.7	67.2
a) Narenciye	19.8	51.0	29.9	64.6	28.5	54.8	22.5	40.8	17.2	53.3
b) Patates	1.9	4.9	2.6	5.6	3.8	7.3	2.3	4.2	2.2	6.8
c) Canlı Hayvanlar	2.9	7.5	2.3	5.0	2.3	4.4	1.8	3.3	0.8	2.5
d) Diğer Tarım Ürünleri	2.0	5.1	1.1	2.4	2.3	4.4	4.5	8.2	1.5	4.6
2. Sanayi Ürünleri	12.2	31.5	10.3	22.2	14.7	28.3	23.5	42.6	10.5	32.5
a) İşlenmiş Tarım	3.6	9.3	3.9	8.4	4.9	9.4	6.9	12.5	1.3	4.0
b) Diğer Sanayi Ürünleri	8.6	22.2	6.4	13.8	9.8	18.9	16.6	30.1	9.2	28.5
3. Mineraller	--	--	0.1	0.2	0.4	0.7	0.5	0.9	0.1	0.3
TOPLAM	38.8	100.0	46.3	100.0	52.0	100.0	55.1	100.0	32.3	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 24

**Mal Gruplarına Göre Dış Alım
1985-1988**

Milyon ABD \$

G r u p	1985		1986		1987		1988 (Ocak - Eylül)	
		%		%		%		%
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	16.5	11.5	16.1	10.5	19.7	8.9	14.6	9.1
2. İçkiler ve Tütün	7.0	4.9	7.3	4.8	12.5	5.7	8.1	5.0
3. Yakıttan gayrı yanmayan hammadde	3.0	2.1	3.3	2.1	3.5	1.6	4.0	2.5
4. Mineral yakıtlar, yağlayıcı madde ve ilgili olanlar	19.9	13.9	11.3	7.4	18.2	8.2	12.5	7.8
5. Hayvan ve Sebze yağları	2.0	1.4	1.0	0.6	1.4	0.6	1.7	1.0
6. Kimyevi Maddeler	13.3	9.3	13.2	8.6	15.7	7.1	9.7	6.0
7. Hammaddesine göre tasnif edilenler	37.3	26.1	49.3	32.2	64.8	29.3	51.6	32.0
8. Makine ve Nakliye Araçları	32.7	22.9	37.8	24.7	65.6	29.7	43.3	26.9
9. Çeşitli Mamuller	11.3	7.9	13.9	9.1	19.6	8.9	15.6	9.7
TOPLAM	143.0	100.0	153.2	100.0	221.0	100.0	161.1	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 25

**Dış Ticaret
1979-1988**

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım	Dış Satım	Açık	Dışsatımın Dışalımı Karşılama Oranı
1979	90.8	35.8	55.0	%39.4
1980	94.4	44.5	49.9	%47.1
1981	104.1	36.9	67.2	%35.4
1982	119.9	39.5	80.4	%32.9
1983	145.3	41.0	104.3	%28.2
1984	135.6	38.4	97.2	%28.3
1985	141.7	45.8	95.9	%32.3
1986	153.2	52.0	101.2	%33.9
1987	221.0	55.1	165.9	%24.9
1988 (tahmin)	233.2	58.4	174.8	%25.0

b) Ödemeler Dengesi

1986 yılında 101.2 milyon ABD \$ olan ticaret açığının 1988 yılında 174.8 milyon ABD \$'na yükselmesi beklenmektedir.

Genelde dışsatımlarımız dışalımımızın yüzde 31'ini karşılayabilmiştir. 1979-1988 dönemi dış ticaretini gösteren Tablo 25 incelendiğinde en iyi performansın, ihracatın, ithalâtın %47.1'ini karşıladığı 1980 yılında, en kötü performansın ise ithalâtın sadece %24.9'unu karşılayabildiği 1987 yılında olduğu görülür.

Görünmeyen işlemlerde, Turizmin katkısı 1986'da 52.0 milyon ABD dolarından, 1988'de 113.5 milyon ABD dolarına yükseleceği tahmin edilmiştir. Diğer görünmeyenlerin de olumlu katkısıyla Cari İşlemler Dengesindeki açık 1986 yılındaki 21.6 milyon ABD dolarından 1988 yılında 19.1 milyon ABD dolarına düşecektir. 1987 yılında K.K.T.C.'ye gelen turist sayısı 184337 rakamı ile yüksek bir düzeydedir. Bunun %80.3'ü Türkiye %19.7'si ise diğer ülke turistlerinden oluşmaktadır. 1988 yılında toplam turist sayısı 229506 olarak gerçekleşmiştir. Bunun 75.6'sı Türkiye %24.4'ü ise diğer ülkelere dendir.

Bu suretle turist sayısında kaydedilen sağlıklı gelişmenin yanı sıra kompozisyon itibariyle döviz kazandıran yabancı turistler lehine önemli bir artış göze çarpmaktadır.

Diğer Görünmeyen İşlemler Kalemi yurt dışından gelen havale, Türk Barış Gücünün Kıbrıstaki harcamaları ve Birleşmiş Milletler Barış Gücü ve İngiliz Üs Bölgesinde çalışanların kazançlarından, sivil uçak kiralama için yapılan ödemeler, yabancı ülkelerde okuyan öğrencilerin masrafları, yabancı ülkelerde tedavi olanların harcamaları ve Hükümet görevlileri ile dış temsilciliklerin harcamaları çıktıktan sonra kalan miktarı göstermektedir.

Tablo 26

Ödemeler Dengesi

Milyon ABD \$

	1986	1987	1988 (tâhmin)	Değişme % 1986-87	1987-88
I. Cari İşlemler					
A. Dış Ticaret					
1. Dışsatım	52.0	55.1	58.4	6.0	6.0
2. Dışalım	153.2	221.0	233.2	44.2	5.5
Dış Ticaret Dengesi	-101.2	-165.9	-174.8	63.9	5.4
B. Görünmeyen İşlemler					
1. Turizm (net)	52.0	103.5	113.5	99.0	9.7
2. Diğer Görünmeyenler (net)	27.6	41.7	42.2	51.1	1.7
Görünmeyen İşlemler Dengesi	79.6	145.2	155.7	82.4	7.2
Cari İşlemler Dengesi	-21.6	-20.7	-19.1	-4.2	-7.7
II. Sermaye Hareketleri					
1. T.C. Yardım ve Kredileri	28.4	35.5	13.2	25.0	-65.6
2. Diğer Dış Yardımlar	6.5	8.3	5.9	27.7	-28.9
3. Bedelsiz Dışalım	37.2	63.9	-67.7	71.8	5.9
4. Kısa Vadeli Diğer Sermaye Hareketleri	-37.2	-63.9	-67.7	71.8	5.9
Sermaye Hareketleri Dengesi	34.9	43.8	19.1	25.5	-56.3
Genel Denge	13.3	23.1		73.7	
III. Rezerve Hareketleri (-Artış +Azalış)	-4.1	-26.2		639.0	
IV. Net Hata ve Noksan	-9.3	3.1	1240.0		

Kaynak: Devlet Plânlama Örgütü

Tablo 27

**Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler
1987-1988**

Yıllar	T.C.den Turist	% Payı	Diğer Ülkelerden Turist	% Payı	Toplam
1978	104738	92.8	8172	7.2	112910
1979	95115	87.7	13286	12.3	108401
1980	69808	82.6	14703	17.4	84511
1981	62660	80.2	15474	19.8	78134
1982	65018	74.2	20611	25.8	87629
1983	78467	79.3	20467	20.7	98934
1984	93413	82.4	19905	17.6	113318
1985	103791	83.0	21284	17.0	125075
1986	107064	80.0	26766	20.0	133830
1987	147965	80.3	36372	19.7	184337
1988	173599	75.6	55907	24.4	229506

Kaynak: Ulaştırma Bayındırlık ve Turizm Bakanlığı
Devlet Plânlama Örgütü

III. Bölüm

Merkez Bankasının Dokuz Aylık Hesapları

Tablo 29

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'NIN
30.9.1988 TARİHLİ BİLANÇOSU**

Milyon TL

AKTİF	1988 Eylül	1987 Aralık	PASİF	1988 Eylül	1987 Aralık
Döner Değerler (1)	115.157.3	60.203.5	Hazine Cari Hesabı (5)	47.944.3	31.462.0
Krediler (2)	14.006.7	12.943.6	Mevduat (6)	33.561.5	19.469.5
Bina ve Teçhizat (3)	84.0	60.8	Mevduat Munzam Kar.(7)	35.429.7	15.791.4
Diğer Aktifler (4)	4.944.9	907.5	Fonlar (8)	707.3	927.1
			Diğer Pasifler (9)	4.054.3	147.3
			Öz Kaynaklar (10)	12.495.8	6.318.1
	134.192.9	74.115.4		134.192.9	74.115.4

Tablo 30

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'NIN
1.1.1988-30.9.1988 DÖNEMİ KAR VE ZARAR HESABI**

Milyon ₺

GİDER	1988		1987		
	1.1.88-30.9.88	1.1.87-31.12.87	GELİR	1988	1987
			1.1.88-30.9.88	1.1.87-31.12.87	
Personel Giderleri (11)	275.8	289.0	Alınan Faizler (14)	10.321.1	5.709.4
İdari Giderler (12)	416.2	715.2	Alınan Komisyonlar (15)	269.8	308.0
Verilen Faizler (13)	4.040.9	1.846.8	Kambiyo İşleri Gelirleri	116.6	124.3
Verilen Komisyonlar	93.5	70.0	Sair Gelirler	5.9	20.7
Amortismanlar	15.4	9.3			
Kasadaki ₺ ve Efektifler Sigortası	-	500.0			
Sair Giderler	10.7	23.6			
Kâr	5.860.9	2.708.5			
	10.713.4	6.162.4		10.713.4	6.162.4

HESAPLAR HAKKINDA AÇIKLAMALAR

	Milyon ₺	
	<u>1988</u> <u>Eylül</u>	<u>1987</u> <u>Aralık</u>
(1) DÖNER DEĞERLER		
Kasa	980.3	4.315.6
Altın Kasası	2.4	2.4
Efektif Deposu	8.931.0	4.907.7
(Dolar karşılıkları 31.12.87'de 4.819.276 30.9.88'de 5.415.967 ABD Dolarıdır)		
Hariçteki Bankalar (₺)	7.360.6	5.372.0
Hariçteki Bankalar (Yabancı Para)	97.883.0	45.605.8
(Dolar karşılıkları 31.12.87'de 44.784.017 30.9.88'de 59.358.648 ABD Dolarıdır)		
	<u>115.157.3</u>	<u>60.203.5</u>
(2) KREDİLER		
Hazineye Kısa Vadeli Avans	3.500.0	3.500.0
Hazine Kef. Haiz Bonolar Üzerine Avans	8.135.5	7.854.6
İhracat Senetleri Üzerine Avans	200.6	198.1
Küçük Sanat Erbabı Senetleri Üzerine Avans	991.9	641.4
Ticaret Senetleri Üzerine Avans	220.0	190.0
Sanayi Senetleri Üzerine Avans	795.0	279.2
Tarım Senetleri Üzerine Avans	163.7	280.3
	<u>14.006.7</u>	<u>12.943.6</u>
(3) BİNA VE TEÇHİZAT		
Teçhizat	84.9	61.7
Eksi: Amortisman	19.2	19.2
	65.7	42.5
Bina	20.8	20.8
Eksi: Amortisman	2.5	2.5
	18.3	18.3
	<u>84.0</u>	<u>60.8</u>
(4) DİĞER AKTİFLER		
Muvakkat Borçlular	4.923.1	897.5
İlk Tesis Giderleri	9.7	9.5
Eksi: Amortisman	7.2	7.2
	2.5	2.3
Kırtasiye ve Matbua Deposu	19.3	7.7
	<u>4.944.9</u>	<u>907.5</u>

	1988 <u>Eylül</u>	1987 <u>Aralık</u>
(5) HAZİNE CARİ HESABI		
Bu kalem Hazine Cari Hesabı başlığı altında yer alan hesapların bakiyesini göstermektedir. Maliye Bakanlığının 8.4.87 tarih ve 36/79-54/87 sayılı kararı ile Döviz İstikrar ve Fiyat İstikrar fonları hesapları Hazine Cari Hesabı bünyesine alınmıştır. 30.9.1988 tarihi itibarıyla Döviz İstikrar Fonunda 62.794.908.561.-₺ Fiyat İstikrar Fonunda ise 11.295.100.471.-₺ mevcuttur.		
(6) MEVDUATLAR		
Türk parası	11.191.0	10.885.2
Yabancı Parası	<u>22.370.5</u>	<u>8.584.3</u>
	<u>33.561.5</u>	<u>19.469.5</u>
(7) MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI		
Bankalararası mevduat hariç, tüm Bankaların ₺ mevduatlarının %15'i ile Döviz tevdiat ve mevduatlarının %20'sinin Merkez Bankasına yatırılacağı hakkında 35/1987 sayılı Yasanın 24. maddesi uyarınca yatırılan miktarları gösterir.		
	<u>35.429.7</u>	<u>15.791.4</u>
(8) FONLAR		
Faiz Farkı Fonu	628.6	803.6
Turizm Geliştirme ve Tanıtma Fonu	<u>78.7</u>	<u>123.5</u>
	<u>707.3</u>	<u>927.1</u>
(9) DİĞER PASİFLER		
Muvakkat Alacaklılar ₺ ve Kby. ile Alacaklı Transituar Hesabını gösterir.		
(10) ÖZ KAYNAKLAR		
Sermaye		2.000.0
İhtiyatlar		3.543.2
Sigorta Fonu		<u>775.0</u>
	6.318.2	<u>6.318.2</u>
1.1.88-30.9.88 devresi kârı	5.860.9	
Sigorta Fonu	316.7	
	<u>12.495.8</u>	

1988 1987
1.1.88-30.9.88 1.1.87-31.12.87

(11) PERSONEL GİDERLERİ

Yönetim Kurulu Maaşları	25.5	30.4
Personel -		
Maaşlar (Asli maaş + Mem. Öd. + H.P.)	207.6	163.2
Diğer	42.7	95.4
	<u>250.3</u>	<u>258.6</u>
	<u>275.8</u>	<u>289.0</u>

(12) İDARİ GİDERLER

Sigorta	311.0	641.2
Kıymet Yollama Giderleri	81.7	50.0
Kırtasiye, Matbua	5.0	12.2
Telex, telefon	4.4	4.1
Diğer	14.1	7.7
	<u>416.2</u>	<u>715.2</u>

(13) VERİLEN FAİZLER

Banka mevduatları	1.388.4	663.9
Mevduat Munzam Karşılıkları	1.931.9	883.9
Döviz Hesapları	720.6	299.0
	<u>4.040.9</u>	<u>1.846.8</u>

(14) ALINAN FAİZLER

Dış Muhabirler	6.992.1	3.705.5
Yerel faizler	3.329.0	2.003.9
	<u>10.321.1</u>	<u>5.709.4</u>

(15) ALINAN KOMİSYONLAR

Yabancı Para	161.8	186.6
Türk Lirası	108.0	121.4
	<u>269.8</u>	<u>308.0</u>

IV. Bölüm

Bankacılık İstatistikleri

BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

Müteakip sayfalardaki tablolar aşağıda listesi verilen bankaların verilerinden derlenmiştir.

- K.K.T.C. Merkez Bankası
- T.C. Ziraat Bankası
- Türk Bankası Ltd.
- Türkiye İş Bankası A.Ş.
- K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.
- K. Kredi Bankası Ltd.
- Türkiye Halk Bankası A.Ş.
- K. Vakıflar Bankası Ltd.
- K. Ticaret Bankası Ltd.
- K. Endüstri Bankası Ltd.
- K. Faisal İslâm Bankası Ltd.
- Asbank Ltd. (Haziran 1986 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır.)

Tablo 30

BANKALARIN AKTİF ÖZETLERİ

Milyon TL

Tarih	Kasa	Merkez Bankası Bakiyesi	Dahili Bankalar Bakiyesi	Harici Bankalar Bakiyesi	Yatırımlar	İskonto Senetleri	Avans ve Krediler	Diğer Aktifler	Aktifler Toplamı
<u>1984</u>									
Aralık	1.032.2	4.462.5	3.469.5	15.631.9	85.8	736.1	36.305.9	24.955.9	86.679.8
<u>1985</u>									
Aralık	1.539.8	5.275.5	4.776.4	19.730.8	90.3	2.122.2	56.884.3	24.587.5	115.006.8
<u>1986</u>									
Aralık	2.377.5	13.994.7	2.735.2	35.944.5	193.4	4.217.3	41.903.0	28.655.1	130.020.7
<u>1987</u>									
Aralık	4.968.5	31.081.1	4.587.3	67.468.6	881.2	3.821.8	48.909.6	57.978.5	219.696.6
<u>1988</u>									
Ocak	4.019.2	28.633.0	2.330.0	72.317.1	928.7	4.610.1	51.042.7	66.670.7	230.551.5
Şubat	4.553.7	36.071.5	2.924.8	71.582.3	918.0	3.655.3	52.672.0	75.063.3	247.440.9
Mart	4.682.3	40.962.7	2.866.3	66.141.4	927.5	3.472.4	51.899.7	82.303.3	253.255.6
Nisan	4.315.9	38.404.1	2.062.1	68.951.1	636.3	3.916.6	53.433.5	85.726.8	257.446.4
Mayıs	5.518.5	45.947.1	2.612.1	73.588.4	637.7	3.684.0	55.173.1	88.308.0	275.468.9
Haziran	6.557.1	48.686.2	2.045.3	76.165.2	676.7	4.575.9	59.807.8	102.116.9	300.631.1
Temmuz	5.256.9	49.242.5	2.650.0	79.951.6	612.5	4.077.8	62.182.8	106.412.8	310.386.9
Ağustos	6.514.2	55.676.3	2.824.7	86.360.6	644.4	4.575.6	61.535.7	112.599.8	330.731.3
Eylül	7.062.7	59.480.4	2.931.1	99.416.3	644.9	4.989.1	64.861.2	125.000.2	364.385.9
Ekim	6.416.8	59.765.6	3.313.5	111.452.8	645.0	5.439.6	69.084.6	129.566.8	385.683.7
Kasım	7.882.9	62.860.2	3.217.1	125.962.7	778.7	5.758.8	72.457.8	136.134.3	415.052.5

Not: 1- Yukarıdaki tabloya K.K.T.C. Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.

2- K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankasınınca dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986' dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 31

BANKALARIN PASIF ÖZETLERİ

Milyon TL

Tarih	Sermaye ve İhtiyatlar	İlk Talep	Küçük Tasarruf	Vadeli Mevduat	Merkez Bankasına Borçlar	Dahili Bankalar Alacak Bakiyesi	Ödenecek Senetler	Diğer Pasifler	Pasifler Toplamı
<u>1984</u>									
Aralık	5.515.6	7.975.3	3.426.1	9.550.3	6.3	3.088.4	110.9	57.006.9	86.679.8
<u>1985</u>									
Aralık	8.289.7	9.269.7	2.160.4	16.251.9	251.7	1.018.5	93.1	77.671.8	115.006.8
<u>M E V D U A T</u>									
<u>1986</u>									
Aralık	10.950.8		65.280.7		1.116.1	2.231.3	32.9	50.408.9	130.020.7
<u>1987</u>									
Aralık	17.745.3		139.438.5		1.265.4	3.687.2	807.4	56.752.8	219.696.6
<u>1988</u>									
Ocak	19.735.7		142.234.4		1.638.1	2.368.5	262.3	64.312.5	230.551.5
Şubat	21.762.5		152.226.7		1.954.0	2.178.0	254.2	69.065.5	247.440.9
Mart	24.381.4		152.560.7		1.840.7	2.080.5	71.1	72.321.2	253.255.6
Nisan	24.497.0		160.259.9		1.982.0	1.847.5	843.0	68.017.0	257.446.4
Mayıs	24.163.9		169.924.3		2.028.0	3.092.2	1.080.0	75.180.5	275.468.9
Haziran	28.276.0		174.654.4		2.065.6	2.721.2	1.101.0	91.812.9	300.631.1
Temmuz	28.283.8		181.735.7		2.080.0	3.108.7	350.9	94.827.8	310.386.9
Ağustos	28.287.9		194.729.8		2.192.7	3.675.7	370.6	101.474.6	330.731.3
Eylül	27.619.6		210.393.8		2.353.6	3.676.0	346.0	119.996.9	364.385.9
Ekim	27.717.6		226.000.0		2.751.7	4.416.7	395.7	124.402.0	385.683.7
Kasım	27.794.3		240.968.0		2.531.5	5.282.3	306.9	138.169.5	415.052.5

Not: (1) Yukarıdaki tabloya K.K.T.C. Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.

(2) K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankasının dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şekilde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilânçosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 32

İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL DAĞILIMI

Milyon TL

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocak-cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşıma-cılığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	İskonto Senet-leri	Toplam
<u>1984</u>											
Aralık	26.169.1	3.434.9	4.5	470.7	137.9	4.285.7	660.6	95.7	2.047.6	617.3	37.924.0
<u>1985</u>											
Aralık	46.761.2	5.274.2	2.5	801.4	172.6	6.258.0	676.4	122.7	3.448.7	1.882.9	65.400.6
<u>1986</u>											
Aralık	11.107.4	6.670.5	36.4	1.971.1	250.6	14.516.3	1.011.5	158.4	4.032.2	4.217.3	43.998.7
<u>1987</u>											
Aralık	11.354.6	9.306.8	0.0	2.601.1	274.1	27.984.1	2.103.2	589.2	7.951.5	3.821.8	65.986.4
<u>1988</u>											
Ocak	11.067.5	10.555.4	0.0	2.619.2	449.1	28.381.6	2.469.1	682.3	7.786.4	4.610.1	68.620.7
Şubat	11.033.3	10.994.1	0.0	2.752.9	403.5	29.484.6	2.414.9	597.1	7.521.7	3.655.3	68.857.4
Mart	11.266.0	10.682.2	0.0	2.601.8	377.0	28.851.8	2.153.4	596.2	8.086.8	3.472.4	68.087.6
Nisan	11.319.0	10.891.1	0.0	2.272.3	318.9	30.085.6	2.094.1	612.6	8.388.6	3.916.6	69.898.8
Mayıs	11.014.0	11.143.7	0.0	2.299.6	324.0	30.089.1	2.215.2	690.0	7.281.7	3.684.0	68.741.3
Haziran	10.999.0	11.129.6	0.0	2.366.7	13.5	33.019.6	2.083.1	711.4	8.440.9	4.576.0	73.339.8
Temmuz	10.481.0	10.660.6	0.0	2.354.0	222.3	33.689.6	2.243.5	1.173.4	8.624.9	4.077.7	73.527.0
Ağustos	11.645.5	10.831.3	0.0	2.514.5	292.5	31.780.7	2.153.7	1.351.2	9.047.9	4.575.6	74.192.9
Eylül	11.635.5	11.299.1	0.0	2.531.3	308.8	32.834.8	2.420.0	1.462.0	9.801.3	4.989.1	77.281.9
Ekim	13.873.2	10.642.1	0.0	2.645.9	334.9	36.100.9	2.322.8	1.773.6	10.600.9	5.439.6	83.733.9
Kasım	13.833.5	12.174.5	0.0	2.659.7	326.1	37.055.6	2.578.9	1.298.2	11.008.1	5.758.8	86.693.4

Not: K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası'na dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 33

İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL YÜZDE (%) DAĞILIMI

Milyon TL

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocak-cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşımacı-lığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	İskonto Senet-leri	Toplam
1984											
Aralık	69.00	9.06	0.01	1.24	0.37	11.30	1.74	0.25	5.40	1.60	100.0
1985											
Aralık	71.50	8.07	0.00	1.23	0.26	9.57	1.03	0.19	5.27	2.88	100.0
1986											
Aralık	25.25	15.16	0.08	4.48	0.57	32.99	2.30	0.42	9.16	9.59	100.0
1987											
Aralık	17.21	14.10	0.00	3.94	0.42	42.41	3.19	0.89	12.05	5.79	100.0
1988											
Ocak	16.13	15.38	0.00	3.82	0.65	41.36	3.60	0.99	11.35	6.72	100.0
Şubat	16.02	15.97	0.00	4.00	0.58	42.82	3.51	0.87	10.92	5.31	100.0
Mart	16.55	15.69	0.00	3.82	0.55	42.37	3.16	0.88	11.88	5.10	100.0
Nisan	16.19	15.58	0.00	3.25	0.46	43.04	3.00	0.88	12.00	5.60	100.0
Mayıs	16.02	16.21	0.00	3.35	0.47	43.77	3.22	1.01	10.59	5.36	100.0
Haziran	15.00	15.17	0.00	3.23	0.02	45.02	2.84	0.97	11.51	6.24	100.0
Temmuz	14.25	14.50	0.00	3.20	0.30	45.82	3.05	1.60	11.73	5.55	100.0
Ağustos	15.70	14.60	0.00	3.39	0.39	42.84	2.90	1.82	12.19	6.17	100.0
Eylül	15.06	14.62	0.00	3.28	0.40	42.49	3.13	1.89	12.68	6.45	100.0
Ekim	16.57	12.71	0.00	3.16	0.40	43.11	2.77	2.12	12.66	6.50	100.0
Kasım	15.96	14.04	0.00	3.07	0.38	42.74	2.97	1.50	12.70	6.64	100.0

Not: K.K.T.C.'ye T.C. Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve Kamu Kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plâsmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için T.C. Ziraat Bankası Bilânçosundan ihraç edilmiştir.

Tablo 34

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ VADELERİNE GÖRE ANALİZİ

Milyon ₺

Tarih	Vadesiz Mevduat	İhbarlı Mevduat	Vadeli Mevduat				Toplam Mevduat
<u>1984</u>							
Aralık	16.774.5	168.7	9.505.6				26.448.8
<u>1985</u>							
Aralık	24.666.3	9.2	16.242.7				40.918.2
Vadeli Mevduat							
			1 ay vadeli mevduat	3 ay vadeli mevduat	6 ay vadeli mevduat	1 yıl vadeli mevduat	
<u>1986</u>							
Aralık	37.135.5	-	2.430.2	1.270.1	21.835.5	62.671.3	
<u>1987</u>							
Aralık	55.372.9	1.895.3	6.687.6	3.464.0	44.030.3	111.450.1	
<u>1988</u>							
Ocak	55.886.9	2.022.9	6.785.6	3.847.3	44.956.6	113.499.3	
Şubat	57.429.3	2.293.4	6.930.5	3.802.4	46.134.0	116.589.6	
Mart	60.616.3	303.7	9.418.7	3.980.2	49.292.0	123.610.9	
Nisan	61.161.7	107.6	10.255.8	4.826.6	51.850.2	128.201.9	
Mayıs	66.234.0	95.1	11.711.3	5.080.4	53.489.2	136.610.0	
Haziran	63.473.7	78.0	12.227.0	5.413.2	57.572.0	138.763.9	
Temmuz	67.430.1	44.5	12.129.4	6.027.5	60.332.5	145.964.0	
Ağustos	69.547.0	36.1	13.345.7	5.969.8	62.418.3	151.316.9	
Eylül	76.680.2	15.9	13.518.0	6.099.1	65.046.1	161.359.3	
Ekim	82.407.6	8.9	14.239.4	6.045.8	66.596.7	169.298.4	
Kasım	87.129.9	12.1	14.922.1	6.147.5	68.356.0	176.567.6	

Tablo 35

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ NİTELİĞİNE GÖRE ANALİZİ

Tarih	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduatı	Toplam Mevduat
<u>1984</u>				
Aralık	12.202.6	1.866.7	12.379.5	26.448.8
<u>1985</u>				
Aralık	21.815.4	3.023.6	16.079.2	40.918.2
<u>1986</u>				
Aralık	27.565.7	8.169.3	26.936.3	62.671.3
<u>1987</u>				
Aralık	49.057.3	9.812.0	52.580.8	111.450.1
<u>1988</u>				
Ocak	49.760.6	9.931.6	53.807.1	113.499.3
Şubat	50.561.0	10.400.0	55.628.6	116.589.6
Mart	53.818.0	10.694.8	59.098.1	123.610.9
Nisan	53.817.1	11.204.5	63.180.3	128.201.9
Mayıs	57.097.1	12.810.6	66.702.3	136.610.0
Haziran	56.481.0	13.197.3	69.085.6	138.763.9
Temmuz	60.243.8	12.588.0	72.132.2	145.964.0
Ağustos	61.116.1	15.785.5	74.415.3	151.316.9
Eylül	68.169.6	15.671.4	77.513.3	161.359.3
Ekim	75.700.1	15.474.7	78.123.6	169.298.4
Kasım	83.648.1	14.918.9	78.000.6	176.567.6
Aralık	73.362.2	15.573.6	81.123.6	170.059.4

V. Bölüm

Para ve Bankacılık Mevzuatı

2 Kasım 1987 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü (13 Ekim 1988 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Para ve Kambiyo (Değişiklik) Tüzüğü ve 12 Aralık 1988 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik No. 2) Tüzüğü ile değiştirilmiş şekliyle)

Para ve Kambiyo İşleri Yasası (22/1987 sayılı yasa ile değiştirilmiş şekliyle 38/1982 sayılı Yasa)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 3, 5, 6, 7, 10, 14, 17, 21, 25, 27, 30, 31, ve 51. maddelerinin kendisine vermiş olduğu yetkiye dayanarak aşağıdaki Tüzüğü yapar.

Kısa İsim 1. Bu Tüzük, Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü olarak isimlendirilir.

I. Kısım

BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

Tefsir Bu Tüzükte metin başka türlü gerektirmedikçe "Aval", Bankanın müşteri lehine ciranta veya avalist olarak ticari senetlere imza koyması veya kefil olması dolayısıyla meydana gelen hukuki ilişkiyi anlatır.

"Bakanlar Kurulu", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunu anlatır.

"Bakanlık", Maliye İşleriyle görevli Bakanlığı anlatır.

"Bankalar Kur Hesabı", Döviz Devlet Kur Hesabı dışında karşılanmak suretiyle yapılan ve/veya yapılacak ithalat ve/veya görünmeyen muamele ödemesini anlatır.

"Bedelsiz İthalât", Memleketten döviz transferi yapılmaksızın yapılan ithalâtı anlatır.

"Bedelsiz İhracat", Memlekete döviz transferi yapılmaksızın yapılan ihracatı anlatır.

"Devlet Döviz Pozisyonu", İhracat ve görünmeyen muameleler nedeniyle ülkeye getirilmesi zorunlu olup, yetkili bankalarda bozdurulup kullanımı Devlet emrine geçen dövizleri anlatır.

"Devlet Kur Hesabı", Döviz Devlet Döviz Pozisyonundan karşılanmak suretiyle yapılan ve/veya yapılacak ithalat ve/veya görünmeyen muamele ödemesini anlatır.

"Getirilmesi Zorunlu Olmayan Döviz", Mal ve/veya hizmet ihracı karşılığı olarak ülkeye getirilmesi zorunlu olan dövizler dışında kalan dövizleri anlatır.

"Görünmeyen Muamele", İthalât ve İhracat gibi mal hareketini doğuran işlemleri ile sermaye hareketleri dışında kalan ancak bu konulara dolaylı olarak bağlı bulunan sosyal, ekonomik ve kişisel ilişkilerin değişik aşamasını içine alan işlemleri ve ödemeleri kapsamaktadır.

"İthalât", Herhangi bir malın hava, kara ve deniz yoluyla Cumhuriyet sınırları dışından Cumhuriyet sınırları dahiline getirilmesini ve malın gümrükten geçirilmesini anlatır.

"Liberasyon", Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıktan ithal izni alınmadan ihracatçı lehine yapılan ödeme karşılığı ithalâtı anlatır.

"Tahsisli İthal Malları", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Ticaret ve/veya Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkları tarafından döviz tahsisi yapılmak suretiyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ithal edilen malları anlatır.

"Yetkili Bankalar", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan ve ithalat, ihracat işlemleri yapmaya, döviz almaya, döviz bulundurmaya, döviz satmaya, döviz satışına mesnet teşkil eden turistlere mahsus döviz alım bordroları ve/veya makbuz tanzim etmeye Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça yetkili kılınan Bankaları anlatır. "Yetkili Müesseseler", Para ve Kambiyo Yasası kuralları uyarınca döviz alıp satmaya ve bulundurmaya yetkili kılınan müesseseleri anlatır.

II. Kısım

KULLANILACAK DÖVİZ CİNSLERİ, DÖVİZLERİ TRANSFER, DÖVİZ KURLARININ SAPTANMASI, YETKİLİ MÜESSESELER, DÖVİZ HESAPLARI, DÖVİZ KREDİSİ TEMİNİ

3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde,

- (1) İhracat ve görünmeyen muameleler karşılığı getirilecek dövizler ile ithalat bedelleri ve görünmeyen muamelelerin ödenmesinde kullanılacak döviz cinsleri aşağıdadır.

ABD doları
Avustralya Doları
Avusturya Şilini
Batı Alman Markı
Belçika Frangı
Danimarka Kronu
Fin Markkası
Fransız Frangı
Hollanda Florini
İsveç Kronu
İsviçre Frangı
İtalyan Lireti
Japon Yeni
Kanada Doları
Kuveyt Dinarı
Norveç Kronu
Sterlin
Suudi Arap Riyali
Kıbrıs Lirası

- (2) Turistik amaçlı ve yalnız efektif olarak alınıp-satılabilecek döviz cinsleri:

Yunan Drahmisi
Portekiz Esküdosu
Irak Dinarı
İran Riyali
İrlanda Lirası
İspanyol Pezetası
Yeni İsrail Şekli
Lübnan Lirası
Lüksemburg Frangı
Meksika Pezosu
Suriye Lirası
Ürdün Dinarı
Yugoslav Dinarı

Döviz Tasarrufu
Döviz ve Türk
Lirası Transferi
ve Muhasebeleş-
tirme

4. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine türk Lirası, döviz ve her türlü efektif paranın ithali serbest olup, hiçbir kayda tabi tutulamaz ve menşei araştırılmaz.
- (2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki kişilerin beraberlerinde döviz bulundurması serbesttir. Bu kişiler sözkonusu dövizlerini bankalarda açacakları döviz hesaplarında tutabilecekleri gibi bu hesaplarındaki dövizleri efektif olarak kullanmak dahil serbestçe tasarruf edebilirler. Herhangi bir merciin iznine gerek olmaksızın ve yetkili bankalar kanalıyla yapılması koşuluyla Türk Lirası ve dövizin yurt dışına transferi serbesttir.
- Bu madde gereğince yetkili bankalarca yapılacak transferler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirilir. Bildirime ilişkin usul ve esaslar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca belirlenir. Bankalar herhangi bir andaki toplam taahhütlerinin %40'ından fazlasını muhabir Banka hesaplarında tutamazlar.
- (3) Yolcular beraberlerinde azami 2.000.-ABD Doları karşılığı Türk Lirası ve 3.000.-ABD Doları veya muadili döviz nakit olarak yurt dışına serbestçe çıkarabilirler.
- (4) Bankalar, özkaynaklarını ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde topladıkları mevduatları yurt dışına plase edemezler. Bu kredileri alan bakımından kredinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde kullanılması zorunluğudur.
- (5) Bankaların nakit transferleri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kanalıyla yapılır.
- (6) Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 17. maddesi gereğince ihracat ve görünmeyen muamelelerden sağlanan dövizler bu Tüzük altında Devletçe döviz tahsisine bağlanan ithalat ve görünmeyen muamelelerde ve kullanım şartlarına uygun olarak kullanılır.
- (7) Bankalara intikal eden her türlü dövizlerle ilgili döviz muameleleri arbitraj dahil muhasebeleştirilir. Bu şekilde bankalara intikal eden her türlü döviz, getirilmesi mecburi olmayan ve bankalar tarafından serbest piyasadan satın alınacak dövizler dahil alışlar alış kuru ve satışlar satış kuru üzerinden Türk Lirası ile işleme tabi tutulmak suretiyle muhasebeleştirilir. Ancak bu Tüzüğün 7. maddesi altında açılacak şahıslar Döviz Hesapları ile Dışticaret (Düzenleme ve Denetim) Tüzüğü gereğince Bankalar kur Hesabına yatan dövizler ise ithalat amaçlı veya görünmeyen muamelelerdeki ödemeler için kullanıldığı takdirde ve/veya zamanda, kullanıldığı günkü alış kuru üzerinden Türk Lirası ile muhasebeleştirilerek banka tarafından satın alınır ve aynı günkü satış kuru üzerinden Türk Lirası ile işleme tabi tutulmak suretiyle muhasebeleştirilir.

Döviz Kurlarının
Saptanması
38/1982
22/1987

5. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde uygulanacak resmi döviz ve efektif alış ve satış kurları, Değiştirilmiş şekliye Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 7. maddesine istinaden Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş Kuzey

Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınınca günlük olarak tesbit ve Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle ilân olunur.

(A) Bu şekilde tesbit edilen resmi kurlar her gün mesai saati başlamadan önce Bankalara gönderilir.

(B) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası uygulayacağı kurları, banka binası dışında halkın kolaylıkla görebileceği şekilde teşhir eder.

- (2) Değiştirilmiş şekliyle Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 7. maddesine istinaden Bakanlık tarafından yetkilendirilen Bankalar da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınınca tesbit ve ilân olunan resmi kurlara bağlı olmaksızın kendi işlemlerinde uygulayacağı döviz ve efektif alış ve satış kurlarını günlük olarak serbestçe tesbit edebilirler. Yetkili bankalar bu şekilde tesbit edecekleri ve gün boyu uygulayacakları kurları banka mesai saati başlamazdan önce ve banka binası dışında halkın kolaylıkla görebileceği bir şekilde teşhir etmek zorundadırlar.

Bu madde maksatları bakımından "kendi işlemlerinde" ifadesi ihracat ve görünmeyen muamelelerden sağlanan dövizler dışında, Bankalarca diğer döviz alım satımı ve tahsisi ile ilgili işlemleri anlatır.

Bankalarca aynı gün içinde başka kur tesbit ve ilânını ve değişik kur uygulaması yapılamaz. Yetkili Bankalarca bu şekilde tesbit edilecek döviz ve efektif alış ve satış kurlarının her gün işleme başlamadan önce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirilmesi zorunludur.

- (3) (i) İhracat ve görünmeyen muameleler nedeni ile ülkeye getirilmesi zorunlu dövizler ile,
(ii) İthalât ve görünmeyen muameleler için Devletçe yapılacak Devlet kuru Döviz tahsis ve transferlerde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınınca tesbit ve ilân edilen kurlar uygulanır.
- (4) Döviz Alış ve Satışlarında kullanılacak bordroların içerik ve şekline ilişkin esaslar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınınca belirlenir ve Yetkili Bankalara bildirilir.

Yetkili
Müesseseler

6. Döviz almaya, döviz bulundurmaya ve döviz satmaya yetkili kılınacak müesseselerin izin alma çalışma usul ve esasları aşağıda belirtilmiştir.

- (1) Döviz almaya, döviz bulundurmaya ve döviz satmaya yetkili kılınacak müesseselerin Maliye İşleriyle görevli Bakanlıktan çalışma izni almaları zorunludur. Gerekli izni olmaksızın hiçbir kimse ve/veya müessese döviz alış ve satışını meslek haline getiremez.
- (2) Yetkili Kılınacak Müesseselerin asgari 50 Milyon Türk Lirası sermaye ve Limited Şirket şeklinde kurulmuş olması zorunludur.
- (3) Yetkili Müesseseler aldıkları ve sattıkları dövizler için alım ve satım makbuzu düzenlemek zorundadırlar. Bu müesseseler her ay sonu itibarıyla aldıkları ve sattıkları dövizler için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınınca talimatında belirteceği şekilde beyanname vermek zorundadırlar.

Döviz
Hesapları

7. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankalar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve yurt dışında yerleşik kişiler adına bu Tüzüğün 3(1) maddesinde belirtilen döviz cinsleri üzerinden Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesapları açabilirler.
- (2) Döviz Hesaplarından, hesap sahibinin müracaatı üzerine herhangi bir izin aranmaksızın yurt dışında gösterilecek bir adrese transfer yapılabileceği gibi çek keşide edebilirler, ithalat maksatlarında kullanılabilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dahilinde bir başkasına devredilebilir. görünmeyen muameleler karşılığı ödeme yapılabilir, yatırılan döviz cinsinden geri çekilebilir.
- (3) Bu hesaplara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kararında belirlenecek faiz hadleri uygulanır.
- (4) Yetkili bankalar her ay sonu itibarıyla Döviz Hesaplarına ilişkin bilgileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatında belirteceği süre ve şekilde bildirmek zorundadırlar.
- (5) Bankalar, nezdlerinde bu şekilde açılan döviz hesaplarının anapara ve faizlerini açılan hesabın döviz cinsinden ödemek zorundadırlar.
- (6) Bankalar tasnif açısından döviz hesaplarını yurt dışından getirildiği tevsik edilen döviz hesapları için Tevdiat Hesabı ve yurt içinden yatırılan Döviz Hesapları için de Mevduat Hesapları olmak üzere iki ayrı hesap halinde tutarlar.

Döviz
Kredileri

8. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren Bankalar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki yerleşik kişilere, aşağıdaki koşullara tabi olarak döviz kredisi verebilirler.
  - (1) Açılan kredi ve yapılan istikrazlar faizleri ile birlikte bankaya aynı cins döviz ile ödenir.
  - (2) Bankalar, döviz kredisi karşılığında kredinin, krediyi alandan döviz olarak iadesini sağlayacak gerekli teminatı almak zorundadırlar.
  - (3) Bu kredilere veya istikrazlara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kararında belirtilen faiz oranları uygulanır.
  - (4) Yetkili Bankalar her ay sonu itibarıyla, döviz kredilerine ilişkin bilgileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatında belirteceği süre ve şekilde bildirmek zorundadırlar.
  - (5) Bankaların verebilecekleri döviz kredileri tutar ve oranları Bankalar Yasasının ilgili kurallarına tabidir.
  - (6) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren Bankalar ve özel işletmelerin dışarıdan döviz kredisi hakkındaki talepleri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine rucu edecek yükümlülük yüklememek kaydıyla ve Devlet Plânlama Örgütü görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkca incelenerek karara bağlanır.
  - (7) Devlet Döviz Pozisyonu Hesapları kaynak gösterilmek suretiyle döviz kredisi açılmaz.
  - (8) Döviz kredilerinin türü, vadesi ve alım şartları Bakanlıkca çıkarılacak bir tebliğ ile düzenlenir.

11/1976
(25/1983)
(26/1987)

III. Kısım

İHRACAT

Bankaların
Aracılığı

İhracat
Bedeli
Dövizler

Kuzey Kıbrıs
Türk Cumhuri-
yetinden ihracat

9. İhracat işlemleri, bu Tüzük ve yürürlükteki Dış Ticaret Hükümlerine uygun olarak yetkili bankalar aracılığı ile yapılır.

10. Yabancı ülkelere bir defaya mahsus olsa dahi her nevi mal ve hizmet ihraç edenler, bu mal ve hizmetlerin bedelini teşkil eden dövizlerin %90'ını ihracat şekline uygun olarak süreler içinde yurda getirmeye mecburdurlar. Bakiye %10 oranındaki dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilir.
Ek sürelerle ilgili hükümler saklıdır.

11. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden yapılacak ihracat yürürlükteki dış Ticaret Mevzuatı ve bu Tüzük altında düzenlenen ödeme şekil, yöntem ve esaslara göre yapılır.

(1) (i) Akreditif ve vesaik mukabili ödeme:

Bu ödeme şekillerine göre yapılacak ihracatta yetkili bankalar, lehlerine açılan akreditif veya vesaik mukabili ihracat tahtında bu Tüzük çerçevesinde ihracatçılar tarafından Ticaret işleriyle görevli Bakanlıktan alınacak ihraç müsaadesine istinaden gerçekleştirilen ihracatla ilgili olarak tanzim edilerek kendilerine tevdi edilecek belgeleri hariçteki amir bankalara intikal ettirerek ihracat bedeli dövizlerin tahsil edilip ülkeye getirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar.

(ii) Peşin Ödeme:

(1) Bu ödeme şekline göre yapılacak ihracatta, mal bedeli dövizlerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine getirilip döviz alım bordrosuna bağlanması şarttır.

(2) İhracatçılar, Ticaret işleriyle görevli Bakanlığa müracaatla, ihracat bedeli döviz Yetkili Bankalarda bozdurduklarını Döviz Alım Bordroları ile tevsik ederek ihraç için gerekli izni almak zorundadırlar.

(3) Gümrük İdareleri, kendilerine tevdi edilecek Döviz Alım Bordrosu ve ihraç müsaadesine istinaden ihracata izin verirler. Ayrıca bordro üzerine ihracatın döviz tutarını yazı ile kayıt ve imza ederek bordroyu ihracatçıya iade ederler.

(4) Gümrük çıkış beyannamesindeki ihracatçının adı, soyadı ve adresi gösterilen ihracatçı ile Döviz Alım Bordrosu ve ihraç izninde ismi yazılı ihracatçının aynı olması şarttır.

(iii) Mal Mukabili Ödeme:

Bu ödeme şekline göre yapılacak ihracatta yetkili bankalar, ihracatçılar tarafından Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıktan alınacak azami 120 gün vadeli banka avallli veya 90 gün vadeli avalsiz ihraç müsaadesine istinaden gerçekleştirilecek ihracatla ilgili olarak tanzim edilerek kendilerine tevdi edilecek belgeleri hariçteki amir bankalara intikal ettirerek ihracat bedeli dövizlerin, vade sonunda tahsil edilip ülkeye getirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar. Va-

denin başlangıç tarihi taşıma aracının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden ayrıldığı tarihtir. Bu madde amaçları bakımından azami 120 günlük banka avalininin 30 günlük kısmı Para, Kambiyo İşleri Yasasınının 19. maddesine istinaden mücbir sebebe dayalı ve önceden verilen izin sayılır.

(2) Özelliği olan ihracat:

(i) Konsinyasyon sureti ile yapılacak ihracat:

Bu suretle yapılacak ihracat, esas ve şartları bu Tüzüğün 24(1) maddesi altında düzenlenen kurallara göre yapılır.

(ii) Ticari ve Ticari olmayan geçici ihracat ham ve/veya yarı mamul ve/veya mamul herhangi bir malın teminat karşılığı geçici olarak belli bir süre için ihraç edilip sözkonusu süre içinde tekrar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine aynen veya işlenmiş olarak ithali Dışticaret mevzuatı uyarınca yapılır.

12/1983
sayılı Yasa

İhracatçıların
ve bankaların
sorumluluğu

12. (1) Konsinyasyon suretiyle yapılan ihracat hariç olmak üzere diğer ödeme şekillerine göre ihraç edilen her türlü mal ve hizmet bedellerinin fiili ihraç tarihinden itibaren azami 90 gün süre içerisinde yurda getirilmesinden ve ihracat hesaplarının kapatılmasından ihracatçılar sorumludurlar.

(2) Yetkili bankalar ihracat bedeli dövizlerin süresi içinde yurda getirilmesini izlemekten sorumludurlar.

(3) Bankalar, ihracat hesaplarını izler ve süresi içinde kapatılmayanları, süre sonunda derhal Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa bildirirler.

(4) Yetkili Bankalar, akreditif veya vesaik mukabili ihraç edilecek malın mülkiyetini devre veya tesellümünü sağlamaya yarayan belgeleri mal bedeli dövizler tahsil olunmadan veya ihracatçı tarafından alıcı üzerine keşide edilen poliçeleri muteber muhabirlerince aval verilme veya kabul edilmek suretiyle bedelin ödenmesi garanti edilmeden alıcıya teslim edilmemesi için gereken tedbirleri alırlar.

Nakliyat
acente veya
müesseselerin
yükümlülükleri

13. (1) İhracata aracılık yapan nakliyat acente veya müesseseleri, malın alıcısı tarafından tesellümüne esas olan belgeleri sevkiyatı müteakip en geç yedi iş günü içerisinde ihracata aracılık eden bankaya gönderirler.

(2) Acente ve müesseseler, transit nakliyatında ihraç olunan malın en son gideceği yeri malın tesellümüne esas olan belgelerin asıllarında ve kopyalarında göstermeye zorunludurlar.

(3) Deniz nakliyat acenteleri, tam takım konşimentoyu aracı banka adına hava ve kara nakliyat acenteleri uçak konşimentosu, nakliyeci makbuzu gibi belgeleri aracı bankanın talimatında gösterilen hariçteki muhabir banka adına düzenlerler.

İlgili ve
yetkili
bankalara
müracaat

14. (1) İhracatçılar, yürürlükteki Dışticaret Yasası altında gerekli ihraç müsaadesini almak zorundadırlar. İhracatçılar ihraç müsaadesini aldıktan sonra maliye işleriyle görevli Bakanlığa hitaben tanzim edilmiş üç nüsha "Beyanname-Taahhütname" ile yetkili bankalara müracaat ederler.

- (2) Yetkili Bankalar "Beyanname-Taahhütname"lerin bir nüshasını alıkoyup diğer nüshalarını tasdik ederek ihracatçıya iade ederler.
- (3) Yetkili Bankalar, ihracatın hava ve kara nakil vasıtaları ile yapılması halinde, ilgili nakliyat müessese veya acentalarına hitaben malın tesellümüne yarayan belgelerin, gösterecekleri muhabirleri adına düzenlenmesine dair talimat mektubu yazarlar. Bu mektubun tasdikli bir suretini gümrük idarelerine tevdi edilmek üzere ihracatçıya verirler.

Gümrük
İdarelerine
müracaat

15. (1) İhracatçılar, yetkili bankalarca tasdikli iki nüsha Beyanname-Taahhütname ve Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıktan alacakları "Lisans ve Tescil Belgesi" ve deniz, kara ve hava yolu ile nakliyatta, nakliyat acenta ve müesseselerinin ihracat konusu malların tesellümüne yarayacak sevk belgelerinin ihracata aracılık yapan bankaya tevdi edileceğine dair mektubu ile gümrük idarelerine müracaat ederler.
- (2) Gümrük İdareleri, hava ve kara yolu ile nakliyatta acente mektubunda malın tesellümüne yarayan belgelerin adına düzenleneceği taahhüt edilen hariçteki bankanın ihracata aracılık eden banka tarafından verilen talimata uygun olup olmadığını ve ihracat malının "Lisans ve Tescil Belgesi"nde yazılı mal, cins ve miktarları ile uygunluğunun kontrolünü yaptıktan sonra Beyanname-Taahhütnameye istinaden ihracata izin verirler.
- (3) Gümrük çıkış beyannamelerinde yazılı ihracatçı ile Beyanname-Taahhütnameelerde yazılı ihracatçının aynı olması gerekir.
- (4) Gümrük İdareleri, Malların Acenta Mektubunda yazılı vasıtalarından başkasına yüklenmesine izin vermezler.

Gümrük
İdarelerinin
Sorumluluğu

16. (1) Gümrük İdareleri, ihracat işlemlerinin sonuçlanmasını izleyen en geç yedi iş günü içerisinde
  - (a) Gümrük Çıkış Beyannamesinin sureti,
  - (b) Lisans-Tescil Beyannamesinin bir sureti,
  - (c) Gümrük İdarelerince tasdikli fatura,
  - (ç) Çeki Listesi (Gümrük Çıkış Beyannamesinde bu hususta kayıt bulunduğu takdirde çeki listesi aranmaz)
  - (d) Kontrole tabi maddelerde kontrol belgesi sureti,
  - (e) Acente mektubunun bir nüshası
  - (f) Beyanname-Taahhütnamenin bir nüshası,İhracata aracılık eden yetkili banka adresine taahhütlü olarak gönderirler.
- (2) Beyanname-Taahhütnamenin bir nüshası gümrük çıkış beyannamesinin gümrüklerde kalacak nüshasına eklenir.

Yetkili
Bankaların
belgelerin
tevdiini izleme ve incelemekle ilgili yükümlülükleri

17. (1) Yetkili Bankalar, gümrük idareleri tarafından kendilerine gönderilen gümrük çıkış beyannamelerinde yazılı nakliyat acente ve müesseseleri tarafından ihracat belgelerinin kendilerine tevdi edilmesini izlemekle yükümlüdürler.
- (2) Bankalar, ihracat belgelerini ve malın tesellümüne yarayan belgeleri süresi içinde tevdi etmeyen nakliyat müessese ve acentalarının isim ve açık adreslerini Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Bu bildirişimin sözkonusu belgelerin tevdi süresinin bitimini izleyen ilk iş gününde yapılması gerekir.

- (3) Bankalar, ihracatçılarla nakliyat müessesesi ve acentaları tarafından kendilerine tevdi edilecek fatura, menşe şahadetnamesi, sigorta poliçesi ve diğer bütün ihracat belgeleri ile konşimentonun tam takım ve asılları olduğunu ve hava ve kara yolu ile nakliyatla malın teslimüne yarayan belgelerin talimatlarına uygun olarak düzenlenip düzenlenmediğini incelemek zorundadırlar.
- Mal Bedellerinin Tahsili 18. (1) Yetkili bankalar gümrük İdaresinden ve acente ile müesseselerden gelen vesikalar ve ihracatçının tevdi edeceği ihraç malına ait diğer belgeleri mal bedeli tahsil edilmek üzere hariçteki muhabirlerine gönderirler.
- (2) İhracat bedelinin peşin olarak gönderilmiş olması halinde, sevkiyat tutarı peşin dövizlerden mahsup edilir. Mal bedelinin tamamı peşin gelmiş ise sevk belgesi aranmayabilir.
- İhracat vesaiki tutarından yapılabilecek indirimler 19. Bankalara tevdi edilecek ihracat belgelerinin tutarı (malın FOB kıymeti veya malın sigorta ve/veya navlun ihtiva etmeyen diğer satış şekillerine göre kıymeti) hiçbir zaman ihraç malının gümrük çıkış beyannamesinde kayıtlı kıymetlerden aşağı olamaz. Ancak, navlun ve sigorta bedellerinden meydana gelecek fiyat değişiklikleri dolayısıyla bu miktar kadar fark kabul edilir.
- Vezein noksanlığı ekspertiz, manipulasyon masrafı, gözetme ücreti banka muhabir masrafı karşılığı olarak belgeler tutarında düşülecek dövizler 20. (1) Ticari teammüller gereği olarak satış aktinde veya akreditiflerden ayrıca varış yerinde tartı ve analiz yapılması şart bulunduğu ahvalde tartı veya analiz sonucunda tesbit edilen vezein noksanlığı ile ekspertiz ve manipulasyon masraflarının mahsup veya tediyesi için uluslararası gözetme şirketleri ve kontrol firmaları veya resmi makamlar tarafından düzenlenen vezein noksanlığını gösterir raporlarla Çeki Listelerinin ve Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça lüzumlu görülecek diğer vesikaların asılları ve yabancı dilde düzenlenmiş ise tasdikli tercümelerinin ihracatçılar tarafından Maliye İşleriyle görevli Bakanlığa tevdi lâzımdır. Bu hususlarla ilgili mahsup veya transfer talepleri Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça incelenir ve sonuçlandırılır.
- (2) Banka muhabir masrafları, muhabir bankaların dekontlarına müsteniden yetkili bankalar tarafından transfer edilir.
- Kıymetli maddeler, kıymetli taşların ihracı 21. Kıymetli maden, kıymetli taşlar veya bunlardan mamül kıymetli eşyanın ihracı bu Tüzük ve ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır.
- Geri getirilecek ihraç malları 22. Fiili ihracı yapıp da herhangi bir sebeple alıcısı tarafından teslim edilmeyen ihraç mallarının ve ihracat belgelerinin geri getirilmesi için aracı banka ve nakliyat acentasına talimat vermeye ihracatçılar yetkilidir.
- Konsinyasyona çevrilecek satışlar 23. Fiili ihracı yapıp da herhangi bir sebeple alıcısı tarafından teslim edilmeyen ve geri getirilmesi imkânsız veya büyük ölçüde döviz kaybına sebebiyet verecek olan yahut bozulmaya ve çürümeye müsait varış yerinde kalite farkı bulunan ihraç mallarının başka bedel ve şartlarla kesin olarak veya konsinyasyon yoluyla satışına aracı bankaların veya ihracatçının bu hususları tevsik edici müracaatı üzerine Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıkça karar verilebilir.

Özelliği
olan ihracat

24. (1) Konsinyasyon yoluyla yapılacak ihracat, Dışticaret mevzuatında esas ve şekli tesbit edilen "Konsinye İhraç Talepnamesi" ve Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa hitaben tanzim edilecek Beyanname-Taahhütnamelere istinaden yapılır.
- (2) İhracatçılar, konsinyasyon suretiyle ihraç edilen mallara kesin satışını müteakip gümrük çıkış beyannamesinde yazılı meblağın %90'ından az olmayan miktarda döviz ülkeye getirerek bankalaştırmak suretiyle hesaplarını kapatmak zorundadırlar.
- (3) Konsinyasyon suretiyle ihraç edilen malların fiili ihraç tarihinden itibaren en geç üç ay içinde satışının yapılması ve satış tarihinden itibaren en geç bir ay içinde ihraç bedeli dövizlerin yurda getirilerek yetkili bankalara satılması zorunludur.
- (4) Gümrük İdareleri, konsinyasyon suretiyle yapılan ihracatın fiilen gerçekleşmiş bulunduğunu ayrıntıları ile gösteren Gümrük Çıkış beyannamesi ve ihracat sırasında tanzim edilen diğer belgelerin birer suretini, ihracatın gerçekleşmesini müteakip en geç 7 iş günü içerisinde ihracata aracılık yapan yetkili bankalara göndermekle yükümlüdürler.

Kitap, Gazete
mecmua, pul ve
film ihracı

25. (1) Ticari maksatlarla harice gönderilecek film, müzik-video kaset, kitap, gazete, mecmua ve benzeri matbualarla pulların ihracına gümrük veya posta idareleri tarafından Beyanname-Taahhütname alınmak suretiyle doğrudan izin verilir ve bu idarelerce alınan Beyanname-Taahhütnameler veya düzenlenecek benzeri belgeler, işlemin sonuçlanmasını izleyen 7 iş günü içerisinde ihracatçının göstereceği yetkili bankaya gönderilir.
- (2) Sözü edilen matbua, film, müzik-video kasedi ve pulları ihraç edenler bunların bedeli karşılığı dövizleri fiili ihraç tarihinden itibaren en geç 90 gün içinde ülkeye getirmek ve yetkili bankaya satmak suretiyle ihracat hesaplarını kapatmak zorundadırlar.
- (3) Pul ihracında bedel, nominal değerleri tutarından az olamaz. Kullanılmış olan pulların değeri, ihracatçının beyanı ve Posta Dairesinin onaylayacağı değerdir.

Konsinyasyon
yoluyla yapıla-
cak pul ihracı

26. Posta Dairesi tarafından konsinyasyon suretiyle pul ihracı serbesttir.

Gümrük İdare-
lerince hazır-
lanacak devre
beyannameleri

27. Gümrük İdareleri aylık devreler itibarıyla düzenleyecekleri, içerik ve şekli Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bildirilecek örneğe uygun "İhracat Devre Beyannameleri"ni, müteakip ayın en geç 15. günü Maliye İşleriyle görevli Bakanlığa göndermek zorundadırlar.

Bedelsiz
İhracat

28. Gümrük İdarelerince aşağıda gösterilen eşyaların bedelsiz olarak ihracına izin verilebilir.

(1) Ticari Eşya:

- (a) Miktarı, Ticari teamüllere uygun numuneler,
(b) Reklâm eşyası,
(c) Evvelce usulüne uygun olarak ihraç edilmiş malların bedelsiz olarak gönderilmesi ticari örf ve adetlere

- uygun parçaları ile garantili olarak ihraç edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları,
- (d) Ticari teamüle uygun hediyeler.
- (2) Ticari olmayan eşya:
- (a) Teamüle uygun hediyeler,
- (b) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu ve Özel Kuruluşlarının dışarıdaki temsilciliklerinin kendi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere bedelsiz olarak gönderecekleri eşya,
- (c) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışan yabancıların memleketlerine gönderecekleri veya beraberlerinde götürecekleri eşya.
- (3) Ticaret İşleriyle görevli Bakanlığın iznine istinaden ve Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bildirilecek örneğe uygun taahhütname alınmak suretiyle sergi ve fuarlara iştirak edecek tüccarlar ile Ticaret ve Sanayi Odalarının harice gönderecekleri eşyalar.
- (4) Yukarıdaki (1) ve (2). fıkralarda yazılı hallerde 100.000.- Türk Lirasına kadar değer takdir edilenlerin ihracına Gümrük İdarelerince izin verilebilir. Bu haddin üstündeki talepler Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça incelenir ve karara bağlanır.

IV. Kısım

İTHALAT

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ithalât
- İthalât bedellerinin transferi
- Türkiye Cumhuriyeti menşeli malların yalnız Türk Lirası ile ithal edileceği
- İthalât Devre Beyannameleri
- Gerçekleştirilmemiş ithalât bedellerinin ülkeye getirilmesi zorunluğu
29. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılacak ithalât yürürlükteki ithalât rejimi esaslarına göre yapılır.
30. İthalât bedelleri, ithalata aracılık edecek bankalar tarafından bankacılık teammüllerine ve alıcı ile satıcı arasındaki anlaşmalara uygun olarak Akreditifli, Vesaik Mukabili, Mal Mukabili, Peşin veya Kredili Ödeme şekillerine göre gerçekleştirilir. Devlet kur hesabından yapılacak peşin ithalâtlarda banka teminat mektubu alınır. Bu madde altında belirtilen ödeme şekilleri Bakanlıkça çıkarılacak bir genelge ile düzenlenir.
31. Türkiye Cumhuriyeti menşeli mallar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Türk Lirası ile ithal edilir. Bu ilke dışında uygulama yapılmasına Bakanlar Kurulu yetkilidir.
32. Yetkili bankalar her ayın sonu itibarıyla ithalât hesaplarına ilişkin bilgileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatlarında belirteceği şekilde vermek zorundadırlar.
33. Her ne suretle olursa olsun süresi içinde ithal edilmeyen Devlet Kur Hesabı dahilindeki malların ödenmiş bulunan bedellerinin fiili ithal için tayin edilen sürelerin bitiminden itibaren en geç bir ay içinde yurda getirilerek bankalara iadeten satılması zorunludur.

İthalât hesapla-
rının kapatıl-
ması

Bedelsiz
İthalat

34. Devlet Kur Hesabı dahilinde ithal edilen malların ithalâtın fiilen gerçekleşmesini müteakip ithalatçılar en geç 10 gün içerisinde Gümrükçe tasdikli fatura ve Gümrük makbuzunu ithalâta aracı bankaya vererek ithalât hesaplarını kapatırlar. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası açık olan devlet kur ithalât hesaplarını mücbir sebep hallerinde belirleyen belgelere dayanarak kapatabilir.
35. Gümrük İdarelerince aşağıda gösterilen eşyaların bedelsiz olarak ithaline izin verilebilir.
- (a) Gümrük İdarelerince ticari mahiyeti bulunmadığı kabul edilen numunelik eşya ve modeller,
- (b) İktisadi bir faaliyetin reklâmı maksadı ile getirilecek ve parasız dağıtılacak olan basılı ilân, katalog broşür, takvim ve benzeri matbualar,
- (c) Ewelce usulüne uygun olarak ithal edilmiş malların bedelsiz olarak gönderilmesi ticari örf ve adetlere uygun parçaları ile garantili olarak ithal edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları.
- (d) Yılbaşı, Şeker ve Kurban Bayramları gibi münasebetlerle hariçten gönderilecek ve değeri ABD \$ 200.- (İkiyüz) aşmayan hediyeleş eşya, şahsi madalya ve nişanları ile yabancı memleketlerdeki bilim, sergi ve yarışma heyetlerince verilmiş mükâfatlar, ülkede yapılan ve yapılacak olan Milli ve Milletlerarası her türlü yarışmada mükâfat olarak verilmek üzere bağış yoluyla gönderilen eşya, ülkede yapılacak Milletlerarası kongre veya spor temas ve gösterilerine katılacak delege ve şahısların isimlerini muhtevi plâketler, bunların milli bayrakları ve kulüp flâmaları ve bunları takmaya mahsus ağaç ve madeni mamuller ile bu toplantı ve temaslara ait rozet, kupa ve broşürler ve bu kongre temas ve gösterilerine ait alet ve malzemeler ile yolcuların ve nakil vasıtalarının hizmetlilerinin beraberlerinde getirdikleri ve kıymeti ABD \$ 200.- (İkiyüz) aşmayan eşyalar.
- (e) Yabancı firmalar ve acenteleri ile işletmecilerin kendi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere yurt dışındaki merkezleri tarafından gönderilen boş manifesto, konşimento, fatura, boş bilet, boş çek defteri veya tarife cetvelleri veya kitapları gibi matbu kağıtlarla her nevi kitaplar. Tüm özel müessese ve şahıslara ait işlem görmüş her türlü defter, evrak belgeler ile kullanılmamış her türlü taşıt biletleri ve milletlerarası muayyen hizmetler karşılığı kullanılacak kuponlar.
- (f) Sosyal, kültürel, hayri ve sıhhi maksatlarla yabancı memleketlerde kurulmuş dernek, tesis ve teşekküller tarafından aynı maksatlarla ülkede faaliyette bulunan dernek, tesis ve teşekküllere, gerçek ve tüzel kişiler tarafından ülkedeki kamu faydasına yararlı derneklere ve kamu faydasına parasız tahsis edilmiş milli tesislere belediye ve köy tüzel kişilerine bağış yoluyla gönderilen veya para ile alınıp ve konularına uygun olduğu gümrük idarecilerince kabul edilecek eşya.
- (g) Zati ve aile ihtiyaçlarında kullanılmak üzere yurt dışından gönderilen ve toplam FOB değeri ABD \$ 200.- (İkiyüz) aşmayan eşya.

- (h) Sergi ve fuarlara iştirak edeceklerin alacakları müsaadede yazılı eşya.
(i) İthalât rejimi ve gümrük mevzuatının müsaadesi oranında belirlenen koşullara uygun olarak daimi ikamet için ülkeye gelen kişilerin ve yurt dışında çalışanların yurda dönüşlerinde getirecekleri şahsi eşyalar.

Kıymetli Madenler

36. (1) Kıymetli madenler, kıymetli taşlar ve bunlardan mamul eşyanın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ithal ve ihraççı Maliye İşleriyle görevli Bakanlığın iznine tabidir.
(2) İşlenmiş kıymetli madenlerin yurt içinde alım ve satımı serbesttir.
(3) Yolcular beraberlerinde kendilerine ait değeri \$500.- ABD Dolarını aşmayan ziynet eşyası niteliğinde kıymetli madenlerden ve taşlardan yapılmış eşyaları yurda getirebilirler ve yurt dışına çıkarabilirler. Daha fazla değerdeki ziynet eşyalarının yurt dışına çıkarılması girişte beyan edilmiş olması şartına bağlıdır.

V. Kısım

GÖRÜNMEYEN MUAMELELER

I. BÖLÜM

Görünmeyen muameleler karşılığı dövizlerin yurda getirilmesi zorunluluğu

37. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerleşik kişilerin dışarıda yerleşik kişiler için ya da bunlar adına yurt içinde veya dışında yapmış oldukları tüm hizmetler karşılığı dövizler ile dışarıda yerleşik kişiler nam ve hesabına yapılan gider karşılığı dövizlerin hizmetin görüldüğü tarihten en geç 90 gün içinde yurda getirilerek en az %90'ının yetkili bankalarda bozdurulması zorunludur. Bakiye %10 oranındaki dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilir.

Uygulanacak Kurlar

38. Yurda getirilen dövizlerin alış işlemi, Para ve Kambiyo İşleri Yasası'nın 24. maddesinde öngörülen kurlar uygulanır.

II. BÖLÜM

Görünmeyen Muameleler nedeniyle Devlet Kur hesabından yapılacak döviz tahsis ve transferleri

39. Görünmeyen işlemlerle ilgili ödemelerin transfer işlemleri özellikle belge aranmayacağı ya da özellikle belge aranacağını belirten fıkralar dışında borcu gösteren proforma fatura ve benzeri belgelere dayanılarak Devlet Kur Hesaplarından yapılır.

TİCARET VE ENDÜSTRİ

Tamir ve Montaj

40. Tamir, montaj, developman, reproduksiyon, seslendirme ve benzeri hizmetler için bu hizmetlerin hariçte yaptırılmasında zaruret bulunduğu ilgili Bakanlıkça yeterli görülmesi ve masraf tutarını gösteren belgelerin ibrazı halinde, yetkili bankaca döviz tahsis edilebilir.

Bu konuda ilgililerce, hizmet sözleşmesi veya fatura, transferi istenilen ücretin hesap şeklini gösterir bir yazı ile başvurulur.

Yukarıda belirtilen amaçlarla geçici ihraç izni alınmak suretiyle yurt dışına gönderilmesi gereken mallarla ilgili olarak, döviz transferinden önce, Ticaret İşleriyle görevli Bakanlığın geçici ihraç izni aranır.

- Teknik Yardım
41. Etüt, öğretim, uzmanlık, hakemlik, proje, revizyon, ekspertiz, tahlil ve benzeri hizmetler için, bu hizmet karşılığının hesap şeklini ve zaruretinin gösteren belgelere müsteniden yetkili bankalarca bu Tüzüğün 40. maddesi esaslarına göre döviz tahsis edilebilir.
- Taahhüt İşleri
42. Bina, yol, köprü, liman gibi uzmanlık isteyen bir eksiltmeye bağlı inşaat ve bakım işlerinde yabancı müteahhitlerin iştirakini yetkili merciin kararı ile uygun görülmesi halinde, taahhüt kârı, makine kirası veya amortismanı olarak, bu hizmetlerin yapıldığını belirten belgelere müsteniden yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.
- Fikir ve sınayi mülkiyet ve telif hakları
43. İlmi, bedii, eserlerin telif hakları ile gazete, dergi ve sair yayın vasıtalarının fotoğraf, makale, ve benzeri ücretler olarak tahakkuk eden borçları için, bu borcu ifade eden fatura ve belgelere istinaden ilgili Bakanlığın ön müsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.
- Lisans ücretleri için yetkili merciin görüşü alınarak imalatçı satış fiyatı üzerinden brüt olarak %5'i geçmemek üzere yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir. Münhasıran marka hakkının kullanımı ve dışardaki firmaların şubeleri durumunda olanların lisans ve benzeri hakları için döviz tahsis edilemez.
- İşçi Ücret ve yevmiyeleri
44. Bölgede istihdam edilecek uzman işçilerin yevmiye ve ücretleri hakkında 41. maddedeki esaslar uygulanır. Uluslararası şöhreti haiz olup bir Devlet veya resmi makam himayesinde, terbiyevi ve bedii mahiyetteki eserleri icra veya temsil eden virtüözler, tiyatro, opera, bale toplulukları ve orkestralarla, turizm işletmeleri tarafından turistik oteller ile aynı şartları haiz eğlence yerlerinde çalıştırılmak üzere hariçten getirilecek orkestralar, ses sanatkârları ve artistlere ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir. Ancak, bu miktar tahsis edecekleri miktardan ilgililerin giderleri düşüldükten sonra kalan kısım için transfer edilir.
- Masraf ve İştirak Hisseleri
45. Yabancı firma, şirketler ve müesseselerin bölgedeki şube, acenta ve fiyallerinin ana kurumlarının masraflarına, bölgedeki ana kurumların dışarıdaki şube, acenta ve fiyallerinin masraflarına iştirak hissesi için ilgili bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.
- 40., 41., 42., 43., 44 ve 45. maddelerde belirtilen hizmetlerin bölgede ifa edilmesi halinde, vergiler, scsyal mükellefiyetler ve masraflar tenzil edilir ve bakiyeye döviz tahsis edilebilir.
- Hizmetin, bölgeye gelinmeksizin dışarda yapılması ve hizmet mukavelesinde hizmet bedelinin net olarak gösterilmemesi halinde vergi ve scsyal mükellefiyetler düşürüldükten sonra bakiye için döviz tahsis edilebilir.

DIŞ TİCARET

- Ticari Seyahat
46. Yaptıkları iş ve hizmet karşılığında döviz getirenlere, işleriyle ilgili olarak dışarıya yapılacak seyahatlar için getirilen döviz miktarları dikkate alınarak Maliye İşleri ile görevli Bakanlıkça ticari seyahat döviz tahsis edilebilir.
- Tahsis edilen bu dövizler yetkili bankalarca ilgililerin pasaportlarına işlenir.

- Komisyunculuk ve mümessillik hizmetleri
47. Döviz kazandırıcı işlemler dolayısıyla tahakkuk eden komisyunculuk ve mümessillik hizmetleri için gerekli döviz, Bakanlığın onayı ile yetkili bankalar tarafından tahsis veya ilgililerin getirecekleri dövizden mahsub edilebilir.
- Antrepo, depolama, gümrükten çekme giderleri
48. Her çeşit ihracat için dış memleketlerde ihracatçılar tarafından ödenmesi mutad antrepo, depolama ve gümrükten çekme giderleri için Ticaret İşleriyle görevli Bakanlığın onayı ile yetkili bankalar tarafından döviz tahsis edilebilir veya ihracat bedellerinden mahsubuna izin verilebilir.
- Transit giderler
49. Satıcının fabrika veya deposunda teslim şartı ile yapılacak ithalatta yüklemeye kadar olan giderler ile transit nakliyat ile ilgili her türlü giderler için gerekli döviz Ticaret işleri ile ilgili Bakanlığın onayı ile bu hususu tevsik eden belgele-re istinaden yetkili bankalarca tahsis edilebilir.
- Bu madde altında döviz tahsisleri, tevsik edici belgelere dayanılarak yapılabilir.

SERMAYE GELİRLERİ

- Temettü ve kâr hisseleri
50. Bölgede yatırım yapılmasına izin verilmiş ve bu Yasa ve yürürlükteki Kambiyo ve Ticaret mevzuatı altında vecibelerini yerine getirmiş bulunan yabancı sermaye ve ortaklıkların bölgedeki yatırım konusu faaliyetlerinden doğan ve mukaveleleri uyarınca transferleri gereken net kârları için ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.
- Faiz ve menfaat hisseleri
51. Bakanlıktan önceden izin alınmak suretiyle temin edilen dış kredilerin ve bedeli döviz olarak getirilmek suretiyle alınan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bonolarının ana para ve faizlerinin transferi için yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.
- Yetkili Bankaların kısa vadeli finansman kredileri ile kurye ve rambursman kredilerine tahakkuk ettirilen faizler, herhangi bir izne bağlı olmaksızın ilgili bankalarca transfer edilebilir.
- Kira ve benzeri iratlar
52. Bölgede mukim gerçek ve tüzel kişilerin bu bölgedeki işlerinde kullanılmak üzere dışarıdaki kişilerden, yetkili merciin önceden müsaadesini alarak kiraladıkları makine, alet ve malzemeye ait mukaveleleri gereğince ödenmesi gereken net kira bedelleri için yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

KAMU SEKTÖRÜNÜN GELİR VE GİDERLERİ

- Vergi ve Resimler
53. Kamu sektörünce yabancı memleketlerde ödenmesi gereken vergi ve resimler ile bu ülkelerdeki konsolosluklara ödenmesi gereken harç ve sair giderler için, yetkili bankalarca döviz tahsis edilir.
- Devlet Giderleri
54. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin dış memleketlerdeki her türlü giderleri için ilgili Bakanlığın yazısı üzerine yetkili bankalarca döviz tahsis edilir.
- Posta ve benzeri kamu kuruluşlarının ödemeleri
55. Posta ve benzeri kamu kuruluşlarının dışarıdaki gerçek ve tüzel kişilerle olan münasebetlerinden doğan borçları, bu kuruluşların dışarıdaki şube acenta ve mümessilliklerinin ma-aş, kira ve sair giderleri karşılığı döviz, yetkili bankalarca tahsis edilir.

ŞAHSİ KARAKTERLİ GELİRLER VE GİDERLER

- Şahsi karakterli gelirler ve giderler
56. Yasal nafakalar ve benzerleri, emekli aylıkları, yabancı memleketlerdeki özel mülklerin cari bakım ve tamir giderleri, küçük miktarlardaki meblağların transferi, kitap, gazete, mecmua, plâk ve benzerlerinin abone ve satın alma bedelleri mükafatlar gibi şahsi karakterli gelir ve giderler için Bakanlar Kurulunca tesbit edilip Resmi Gazetede yayınlanacak şartlara bağlı olarak yetkili bankalarca döviz tahsisi yapılır.

ŞAHSİ KARAKTERLİ MUAMELELER

- Şahsi karakterli seyahatlar
57. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde geçerli pasport hamili ve ülkede mukim şahısların, turistik, kültürel ve sıhhi sebeplerle dışarıya yapacakları seyahatlar için Bakanlar Kurulunca tesbit edilip Resmi Gazetede yayınlanacak şartlara bağlı olarak yetkili bankalarca döviz tahsisi yapılır.

GENEL KARAKTERLİ MUAMELELER

- İlân ve reklam giderleri
58. İthalât, ihracat, turizm, öğretim, sanayi, uluslararası nakliyat, bankacılık, sigortacılık, komisyonculuk gibi işler ile iştigal eden bölgede mukim gerçek ve tüzel kişilere, iş sahaları ile ilgili olarak yabancı memleketlerde yapacakları ilân ve reklâmlar için gerekli döviz ülkeye getirilen döviz dikkate alınarak ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca tahsis edilebilir.

- Mahkeme Masrafları
59. Ticari muamelelerle ilgili mahkeme, hakem, bilirkişi, avukatlık gibi giderler için döviz, bunların tevsiki kaydıyla ilgili bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca tahsis edilebilir.
Bu gibi masraflar karşılığı yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilmesi için önceden Bakanlığın müsaadesinin alınması gereklidir.

- Zarar, ziyan ve tazminatlar
60. Ticari ve gayri ticari muamelelerden doğan zarar, ziyan, tazminat ve cezai şartlar için mahkeme ilâmı veya hakem kararlarına istinaden ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir. Mezkur ödemelerin sulh yoluyla halli gerektiği ahvalde döviz tahsisi talebi Bakanlıkça tetkik edilebilir.

- Mesleki teşekküllere iştirak aidatları
61. Bölgede mukim gerçek ve tüzel kişilerin üyesi buldukları veya üye olmak istedikleri yabancı memleketlerdeki mesleki veya kültürel dernek ve teşekküllere ödeme zorunda buldukları üyelik aidatları ve ücretleri için, bu husustaki belgelere ve ilgili Bakanlığın uygunluk bildirimine istinaden yetkili bankalarda döviz tahsis edilebilir.

- İadeler
62. Borç olmadığı halde yanlışlıkla veya mükerrer gönderilen tahakkuk ettirilmeyen bir muamele sebebiyle peşin gönderilen maddi hata veya hesap neticesinde gereksiz gönderilen ve bir Bankaca satın alınmış bulunan dövizlerin göndericiye iadesi için keyfiyet tevsik edilmek kaydıyla yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

- Özel durumlarda Döviz Tahsisi
63. Döviz tahsis prensiplerine uyması kaydıyla özel durumlarda Bakanlığın onayı ile döviz tahsisi yapılabilir.

VI. Kısım

SERMAYE HAREKETLERİ

Sermaye
Hareketleri

64. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yatırım yapmak isteyen yabancı müteşebbisler ile ortaklıkların kuruluşu ve ülkeye getirmekle yükümlü oldukları sermaye miktarı usul ve şartları Bakanlar kurulunca tesbit edilip Resmi Gazete'de yayınlanacak bir karar ile düzenlenir.

VII. Kısım

SON KURALLAR

Beyanname
Taahhütnameler

65. Bu tüzüğün 14, 15, 16, 24, 25, 27 ve 28. maddeleri altında öngörülen "Beyanname-Taahhütname"lerin içerik ve şekli Maliye işleriyle görevli Bakanlık tarafından tesbit edilmek suretiyle bankalara ve Gümrük idarelerine bildirilir.

Yürürlükten
Kaldırma

66. Bu Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu madde ile yürürlükten kaldırılan mevzuat uyarınca başlatılmış ve/veya başlatılması gereken ve/veya yürürlükten kaldırılan mevzuatın yürürlükte olduğu tarihte yapılmış olan işlemlerden doğan ve yapılması gereken işlemleri etkilememek koşulu ile;

R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 202

1. Yabancı turistler (Döviz bozdurma) Tüzüğü

R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 203
3.7.1984
A.E.352
31.10.1984
A.E. 518
29.3.1985
A.E. 16
26.4.1985
A.E. 226
14.3.1985
A.E. 129

2. Döviz (Tevdiat ve Mevduat Hesapları) Tüzüğü

R.G.18.10.1983
Ek III
A.E. 403
22.1.1985
A.E. 20
29.3.1985
A.E. 162
21.2.1986
A.E. 83

3. İhracat Tüzüğü

R.G.13.6.1983
Ek III
A.E. 245

4. Gümrük idarelerince bedelsiz olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden ihracına izin verilecek mallar tüzüğü.

R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 204

5. Bedelsiz İthalât Tüzüğü

- R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 205
26.8.1983
A.E. 336
3.5.1984
A.E. 145
24.12.1984
A.E. 616
5.9.1985
A.E. 417
26.9.1985
A.E. 445
5.9.1986
A.E. 512
- R.G.13.6.1983
Ek III
A.E. 246
- R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 332
26.9.1985
A.E. 446
- R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 333
- R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 334
- R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 337
- R.G.18.10.1983
Ek III
A.E. 402
3.5.1985
A.E. 238
- R.G.9.5.1987
Ek III
A.E. 281
- R.G.
Ek III
26.8.1983
A.E. 335
9.12.1983
A.E. 492
6. Özel Seyahatler (Döviz Tahsis) Tüzüğü
7. Bröve ve markaların Tescil Giderleri Tüzüğü
8. Şahsi Karakterli Gelirler ve Giderler Tüzüğü
9. Döviz Alış ve Satış Bordroları Tüzüğü
10. Ticari Seyahat Tüzüğü
11. Kıbrıs Lirası Gelirlerinin Yetkili Bankalarda Bozdurulması Tüzüğü
12. İthalât Tüzüğü
13. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türk Lirasının Giriş ve Çıkışını Düzenleyen Tüzük
14. Para ve Kambyo İşleri (Sermaye Hareketlerini Düzenleme ve Denetim) Tüzüğü.

Yürürlükten kaldırılır.

- Geçici madde 1. Bu Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihte kişilerin Banka hesaplarında bulunan miktarlar için yapılacak muamelelerde bu Tüzük hükmünün 4(7) maddesi uygulanmaz.
- Yürürlüğe Giriş 67. Bu Tüzük, Resmi Gazete'de yayınlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

Para ve Kambiyo İşleri Yasası

(22/1987 sayılı Yasa ile değiştirilmiş şekliyle 38/1982 sayılı Yasa)

Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü

(Madde 64 altında alınan ve 12 Aralık 1988 tarihli
Resmi Gazetede yayımlanan karar)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nün 64. maddesinin kendisine verdiği yetkiyi kullanarak sermaye hareketlerinin düzenlenmesi amacıyla aşağıdaki kararı alır.

Esas yatırımı-
nın dilekçede
beyanı ve fa-
aliyet sahası-
nın değişmesi
halinde yeni-
den izin gereği
38/1982
22/1987

1. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletinde yatırım yapmak isteyen yabancı müteşebbisler ile şirketler ilgili Bakanlığa Yasanın 32. maddesi gereğince müracaatlarında vermeleri öngörülen dilekçede, tasarıldıkları birden fazla yatırım sahası bulunması halinde, ilk anda gerçekleştirilmeyi düşündükleri esas yatırımın ne olduğunu bildirmek ve bu husustaki proje ve dökümanları sunmak zorundadırlar.
- (2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devletinde yatırım yapmış olan yabancı sermaye sahibi müteşebbisler veya sermayesinde yabancı hisse bulunan şirketler, herhangi bir nedenle önceden izin aldıkları faaliyet sahasında veya sahalarında değişiklik yapmak istemeleri halinde, sonradan girmek istedikleri faaliyet sahasının taallük ettiği ilgili Bakanlıktan tekrar bu karar kurallarına uygun olarak izin almak zorundadırlar.
- (3) Yabancı sermaye ile kurulacak şirketler yurt içinde herhangi bir suretle tahvilat çıkarmıyacakları gibi dolaylı ve dolaysız iç borçlanma yapamazlar.

%49'a kadar
yabancı ser-
maye ihtiva
eden yatırımlar için izin
38/1982
22/1987

2. Yasanın 32. maddesinde öngörülen, kısmen veya tamamen yabancı sermaye ihtiva eden yatırımlarla ilgili olarak en çok %49'a kadar yabancı sermaye ihtiva eden yatırım müracaatlarına ilişkin gerekli izin, Yasanın 32. maddesi uyarınca ve bu maddede öngörülen kurallara ve ilgili Bakanlıkça yapılacak değerlendirmelere tabi olarak, doğrudan doğruya ilgili Bakanlıkça, aksine bir karar verilmediği takdirde, en geç bir ay içinde verilir. Durumdan, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı ve Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesi de bir yazı ile haberdar edilir.

%49'un üstünde yabancı sermaye ihtiva eden yatırımlar için izin
38/1982
22/1987

3. %49'un üstünde yabancı sermaye ihtiva eden yatırım müracaatları konusundaki değerlendirmelerini yine Yasanın 32. maddesinde öngörülen kurallara uygun olarak tesbit eden ilgili Bakanlık, müracaatla ilgili değerlendirmelerini, bu husustaki görüş ve tavsiyeleriyle birlikte, Yasanın 33. maddesi uyarınca karar için Bakanlar Kurulu'na iletmek üzere, Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesine ve bilgi için de Ekonomi ve Maliye Bakanlığına en geç bir ay içinde bir yazı ile aktarır.

Hukuki Statünün tescili için müracaat zorunluluğu
38/1982
22/1987

4. Yasanın 32. maddesi altında gerekli iznin alınması için sözkonusu proje ve dökümanlarla birlikte müracaat dilekçesinin ilgili Bakanlığa verilmesinden itibaren en geç on beş gün içinde yabancı sermayeye ilişkin veya yabancı sermaye ihtiva eden ilgili yatırımın bir ticari ünvan veya tüzel kişiliği haiz bir şirket olarak hukuki statüsünün tesciline ilişkin müracaat evra-

kının da müracaat sahibi veya sahiplerince Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesine usulüne uygun olarak dosyalanması gerekir. Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik bu gibi müracaatlar hususunda Yasada öngörülen ve bu Kararla saptanan gereklerin yerine getirilmesi üzerine ve Bakanlar Kurulu'nun şirket tescillerine ilişkin prensip kararlarına uygun olarak gerekli tescil işlemlerini yapar.

Hukuki statünün tescilinden önce yabancı sermayenin transferi ve tescil ettirilmesi zorunluluğu
38/1982
22/1987

5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kurulması tasarlanan yabancı sermaye ihtiva eden şirketlerin kuruluşta ödenmiş sermayeleri 30 bin ABD\$ veya muadili döviz karşılığı Türk Lirasından az olamaz.

Yabancı sermaye ile kurulmasına izin verilen şirketlerin yabancı uyruklu şirket hissedarları sermaye paylarını döviz olarak (T.C. uyrukluları döviz karşılığını TL olarak da getirebilirler) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne resmi yollardan girip Devlet döviz pozisyonuna yatırmak ve Türk Lirası karşılığını bir Tevdiat Hesabına yatırmak ve bu hususu Ekonomi ve Maliye Bakanlığına tevsik ettirmek zorundadırlar.

Bu karardan önce kurulmuş şirketlerden hisse satın alma koşul ve esasları

6. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bu karar tarihinden önce kurulmuş gerek yerli gerekse yabancı sermaye ihtiva eden şirketlerden hisse satın alacak olan yabancı uyruklu kişiler ilgili Bakanlığa müracaatla izin almak zorundadırlar. İlgili Bakanlık müracaatı (1) (1). maddeleri çerçevesinde değerlendirerek sonuçlandırır.
(2) Yabancı uyruklu kişiler alacakları hisse oranlarına bakılmaksızın (Bankalar hariç) 5. maddede öngörülen sermaye miktarının %50'sini hemen bakiye kısmı ise altı ay içerisinde defaten veya peyderpey Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne transfer ettirmek ve Devlet Döviz Pozisyonuna geçirmek ve karşılığı Türk Lirasını bir Tevdiat Hesabına yatırmak suretiyle bu hususu Bakanlığa tevsik etmek zorundadır.

7. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı olup da yine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ikamet eden hisse sahibi kişilerin, mevcut hisselerinin, yabancı uyruklu eş ve 16 yaşından küçük çocuklarına devretmesinde yukarıdaki 5. madde kuralları aranmaz.

Aynı ve fikri hak olarak getirilen sermayenin değerlerinin takdiri

8. Yabancı sermaye olarak getirilen aynı ve fikri hak şeklindeki değerlerin, ileri sürülen kıymette olup olmadığının takdiri, Bakanlıkca uygun görülecek ilgili Daire tarafından incelenip tesbit edilir ve durum en çok bir hafta içinde yazılı olarak Bakanlığa bildirilir.

Kâr Transferlerinin yabancı sermayenin %100'ünü aşmaması

9. Yabancı sermaye yatırımlarının faaliyet sahasında elde edilen kârlardan döviz olarak dışarıya yapılacak transferlerin, Bakanlıkca verilecek izin için bu gibi kârların yatırımın fiilen bünyesine girmiş bulunan yabancı sermayeye isabet eden net miktarlarının %100'ne kadar kısmının dışarıya döviz olarak havalesine Bakanlıkça izin verilebilir.

Tasfiye halinde kâr havaleleri

10. Herhangi bir nedenle tasfiyesine karar verilen yabancı sermaye ihtiva eden bir teşebbüs veya şirketin tasfiyesi sona erinceye kadar kâr havaleleri yapılamaz.

Tasfiye
hisse satışı
ve devir
izni

11. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yatırım yapmış teşebbüs ve şirketlerin kısmen veya tamamen tasfiyesi veya hisselerin satışı, devir ve havalesi, yatırım konusunun taallük ettiği Bakanlığın iznine bağlıdır.

Yürürlüğe
Giriş

12. Bu Karar Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

VI. BÖLÜM
TABLULARIN LİSTESİ

Tabloların Listesi

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 Avans ve Reeskont İşlemleri	5
" 2 Avans ve Reeskont Borç Bakiyeleri	6
" 3 Devletin Kur Hesabında Tutulan Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	9
" 4 Bankaların, Bankalar Kurundan Tuttuğu Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	12
" 5 Döviz Rezervlerinin Artış Hızı	15
" 6 Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine Göre Dökümü	18
" 7 Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı	20
" 8 K.K.T.C. Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Nezdinde Resmi Mevduat	22
" 9 Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam Plasman Artış Hızının Karşılaştırması	24
" 10 İskonto Senetleri ve Banka Plasmanlarının Dökümü ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması	25
" 11 GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (cari üretici fiyatlarıyla)	29
" 12 GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (sabit üretici fiyatlarıyla)	30
" 13 Kaynaklar - Harcamalar Dengesi	32
" 14 İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus	34
" 15 Hayat Pahalılığı	36
" 16 Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına Göre Dağılımı	37
" 17 GSMH ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi	39
" 18 Karşılaştırmalı Bütçe Özeti	40
" 19 Yıllar İtibarıyla Bütçe Açıkları	41
" 20 T.C.Ziraat Bankası'ndan Sağlanan Kredilerin (faiz hariç) yıllar itibarıyla Dökümü	42
" 21 K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle Olan Dış Ticareti	45
" 22 Ülkeler İtibarıyla Dış Ticaret	46
" 23 Dışsatımın Yapısı	47
" 24 Mal Gruplarına Göre Dışalım	48
" 25 Dış Ticaret	49
" 26 Ödemeler Dengesi	51
" 27 Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler	52
" 28 K.K.T.C. Merkez Bankası'nın Bilânçosu	54

Tablo 29	K.K.T.C. Merkez Bankası'nın Kâr ve Zarar Hesabı	55
"	30 Bankaların Aktif Özetleri	61
"	31 Bankaların Pasif Özetleri	62
"	32 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Dağılımı	63
"	33 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Yüzde (%) Dağılımı	64
"	34 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Vadelerine Göre Analizi	65
"	35 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Niteliğine Göre Analizi	66

